

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พระสุรศักดิ์ จตตภโย (กอมัตย์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พระสุรศักดิ์ จตุตถโย (กอมัตย์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

THE DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATION IN MUEANG
KHON KAEN DISTRICT KHON KAEN PROVINCE

PHRA SURASAK JATTABHAYO (KOMART)

THIS INDEPENDENT STUDY IS PART OF THE STUDY OF THE
MASTER OF POLITICAL SCIENCE PROGRAM DEPARTMENT OF
LOCAL ADMINISTRATION ACCORDING TO BUDDHISM
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา : พระสุรศักดิ์ จตุตถโย (กอมาศย์)
ชื่อปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
ปีพุทธศักราช : 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระมหาวิรุธ วิโรจน์, ผศ.ดร.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูประยุตสารธรรม, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

คณบดี คณะสังคมศาสตร์
(พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)
(พระมหาวิรุธ วิโรจน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)
(พระครูประยุตสารธรรม, ดร.)

กรรมการ
(พระครูสังฆรักษ์ทวี อภโย, ผศ.ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)
(ดร.ณัฐอร เจือจันทร์)

ลิขสิทธิ์ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Thesis Topic : The Development of Sangha Administration in Mueang
Khon Kaen District Khon Kaen Province
Student's Name : phra surasak jattabhayo (komart)
Degree Sought : Master of Political Science
Program : Buddhistic Local Government
Anno Domini : 2022
Member (Advisor) : Phramaha Wiruth Wirojano, Asst.Prof.Dr.
Member (Co-Advisor) : Phrakru Prayutsarntham, Dr.

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in
Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Political Science in Buddhistic
Local Government Program.

Dean of Faculty of Social Sciences
(Phra Khru Palad Suwatthana Phromchariyakhun)

Dissertation Committee:

Chairman
(Asst. Prof. Dr. Piyaluk Potiwan)

Member/(Advisor)
(Phramaha Wiruth Wirojano, Asst.Prof.Dr.)

Member/(Co-Advisor)
(Phrakru Prayutsarntham, Dr.)

Member
(Phrakrusangkharak Thawee Abhayo, Asst.Prof.Dr.)

Member
(Dr. Nathaon Chuachan)

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา	: พระสุรศักดิ์ จตตภโย (กอมมาตย์)
ชื่อปริญญา	: รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
ปีพุทธศักราช	: 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	: พระมหาวิรุฬ วิโรจน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระครูประยุตสารธรรม, ดร.

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ 3) เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทาง การพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 187 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และ LSD.

ผลการวิจัยพบว่า :

1. ประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปกครอง รองลงมาคือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ รองลงมาคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ รองลงมาคือ ด้านสาธารณูปการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการศาสนศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น คณะสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน พบว่า มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีความดีสูงสุดโดยเรียงลำดับค่าความดีจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ พบว่า ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมและจัดอบรมพระเถรสำหรับการ ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ และควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพระเถร การเรียนรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการศึกษาแก่พระเถร ในด้านการให้ทุนสำหรับพระเถร ได้เรียนธรรม บาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ให้ความเสมอต้นเสมอปลาย และเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา ควรส่งเสริมให้มากขึ้น รองลงมาได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา อยากให้มีการสนับสนุนการศึกษาแก่พระเถรทุกรูป มุ่งเน้นไปที่การศึกษาทางโลกและให้ความสำคัญมากกว่า การศึกษาทางธรรม บาลี ควรเน้นการศึกษาทางโลก เนื่องจาก พระเถรในยุคสมัยปัจจุบัน มีโอกาสลาสิกขามากกว่า ยุคสมัยก่อน หากลาสิกขาไปอาจจะไม่สามารถใช้ชีวิตในฐานะคฤหัสถ์ได้ รองลงมาได้แก่ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ คณะสงฆ์มีน้ำใจดี สงเคราะห์ในแต่เขตของตัวเองควรแบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ด้านนี้ยกย่องให้ดีเยี่ยม รองลงมาได้แก่ ด้านการปกครอง ให้การสนับสนุนพระสังฆาธิการในเขตพื้นที่ ให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ในด้านของการปกครองในแต่ละพื้นที่ไม่ควรให้พื้นที่อื่นมายุ่งในพื้นที่นั้น ๆ ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง และร่วมมือกับภาครัฐเข้าช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ที่เดือดร้อนจากเหตุต่าง ๆ และด้านสาธารณูปการ การจัดหาทุนอย่างเหมาะสมเพื่อช่วยในการบูรณะ พื้นที่การศึกษาของพระเถรภายในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ: การพัฒนางานปกครอง, คณะสงฆ์

ABSTRACT

Thesis Topic : The Development of Ecclesiastical Governance in
Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province

Student's Name : phra surasak jattabhayo (komart)

Degree Sought : Master of Political Science

Program : Buddhistic Local Government

Anno Domini : 2022

Member (Advisor) : Phramaha Wiruth Wirojano, Asst.Prof. Dr.

Member (Co-Advisor) : Phrakru Prayutsarntham, Dr.

The objective of this thesis is as follows: 1) To study the level of opinions regarding the development of ecclesiastical governance among the monastic order in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. 2) To compare the development of ecclesiastical governance among the monastic order in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province, classified by age, years of monastic life (pansa), level of Dharmic education, and general education. 3) To propose suggestions for the development of ecclesiastical governance in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. Data were collected using questionnaires from a sample of 187 individuals. The statistics used include frequency, percentage, mean, and standard deviation. A one-way analysis of variance (ANOVA) and LSD were applied.

The research findings are as follows: 1) The overall development of ecclesiastical governance in the monastic order of Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province, was found to be at a high level. When considering each aspect, the highest mean score was in governance, followed by public welfare, educational welfare, public infrastructure, religious education, with religious education being the lowest. 2) A comparison of the development of ecclesiastical governance in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province, based on age, years of monastic life, level of Dharmic education, and general education, revealed significant statistical differences at the 0.05 level. 3) Recommendations for the development of ecclesiastical

governance in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province, ranked by frequency, show that the most common suggestion was for promoting the dissemination of Buddhism by organizing training for monks and novices for Buddhist propagation in different areas. The second highest recommendation was for educational welfare, focusing on providing scholarships for monks and novices for both Dharmic and Pali studies. Lastly, suggestions were made for religious education, emphasizing secular education to better prepare monks and novices for life after leaving the monastic order.

Keywords: ecclesiastical governance development, monastic order.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ และความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจนสามารถนำความรู้มาเขียนวิจัยนี้ได้และกรุณาชี้แนะมาทางในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบคุณคณะกรรมการ ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ช่วยชี้แนะ คอยแนะนำให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ พระมหาวิรุฐ วิโรจโน, ผศ.ดร. ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้ความเมตตา ตลอดถึงอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยการเติมเต็มส่วนที่ขาด และคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมาทุกท่านที่กล่าวมาได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำองค์ความรู้ ให้บริการ และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยฉบับนี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบคุณผู้ปกครองในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และขอขอบคุณเจ้าอาวาส รักษาการแทนเจ้าอาวาส และคณะสงฆ์ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยเรื่องนี้คงจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พร้อมกันนี้คงจะเป็นพื้นฐานแห่งความคิดในการทำวิจัยในคราวต่อไปอีกด้วย

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ ครูอาจารย์ ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้ แต่ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ

ผู้วิจัย

พระสุรศักดิ์ จัตตภโย (กอมัตย์)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริม	6
2.2 พื้นที่ในการวิจัย	37
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	49
3.3 เครื่องมือวิจัย	49
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	50
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล	52
3.7 การวัดค่าตัวแปร	53
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	54
3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	55
4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	56
4.3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	64
4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	83
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
5.1 สรุปผลการวิจัย	86
5.2 อภิปรายผล	94
5.3 ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	106
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	108
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	112
ภาคผนวก ง แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	115
ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	123
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.4.1 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิด	46
2.4.2 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิด	47
4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	55
4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรพชา	56
4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	56
4.4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	57
4.5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	57
4.6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง	58
4.7 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษา	59
4.8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์	60
4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	61
4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ	62
4.11 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณสงเคราะห์	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.12 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามอายุ	64
4.13 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน	65
4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามอายุ	66
4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษา จำแนกตามอายุ	66
4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ	67
4.17 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา	68
4.18 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามพรรษา โดยแยกเป็นรายด้าน	69
4.19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษา จำแนกตามพรรษา	70
4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา	71
4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา	71
4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา	72
4.24 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	73
4.25 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม โดยแยกเป็นรายด้าน	74
4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	75
4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	75
4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	76
4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	77
4.31 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	78
4.32 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ โดยแยกเป็นรายด้าน	79
4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	80
4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	81
4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	82
4.36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	83
4.37 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	84
ตารางที่ 4.38 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	85

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้ประมุขปกครองคณะสงฆ์สูงสุด โดยได้มีการบัญญัติพระวินัยขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการปกครองคณะสงฆ์ และเปรียบเสมือนเป็นแม่บทของพระผู้มีพระภาคเจ้า ดังในคราวก่อนที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้ตรัสปัจฉิมโอวาทว่า “ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย” เมื่อพิจารณาจากข้อความในส่วนนี้จะเห็นว่า พระพุทธองค์ทรงวางพระธรรมวินัยให้เป็นใหญ่ เป็นหลักการปกครองโดยไม่ได้มอบอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการเฉพาะ การปกครองคณะสงฆ์ในระยะหลังพุทธกาลต่อมาจึงมีพระเถระผู้อาวุโสเป็นผู้ดูแลปกครองและเคารพนับถือกันตามพรรษา แต่ภายหลังจากที่พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ประเทศต่าง ๆ โดยเกิดจากการสังคายนาคั้งที่ 3 ในประเทศอินเดียราวพุทธศตวรรษที่ 3 พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปยังประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การปกครองคณะสงฆ์ในแต่ละประเทศที่รับพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานอยู่นั้นจึงขึ้นอยู่กับปกครองของประเทศนั้น ๆ คณะสงฆ์ในปัจจุบันแบ่งเป็นหลัก 3 ประการที่เข้ามาเสริมความสำคัญ คือ พระธรรมวินัย จารีตประเพณี และกฎหมายบ้านเมืองของประเทศนั้น ๆ พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมินั้น การปกครองสงฆ์ในสมัยนั้นก็ยึดหลักตามพุทธบัญญัติที่พระองค์ทรงแสดงไว้เป็นหลัก ต่อมาเมื่อมีพระภิกษุมากขึ้นและต้องมีความสัมพันธ์กับทางฝ่ายบ้านเมืองโดยอาศัยพระราชามหากษัตริย์เป็นฝ่ายอุปถัมภ์ดูแลให้การสนับสนุน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจึงเกิดมีบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เพิ่มเติมมาจากพระธรรมวินัยที่พระสงฆ์ต้องเว้นข้อที่พระองค์ทรงห้าม และทำตามข้อที่พระองค์อนุญาตอยู่แล้ว เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นต้น ที่ต้องอาศัยฝ่ายราชอาณาจักรในการอุปถัมภ์ดูแล การจะนำกฎหมายไปบังคับใช้ในกรณีความขัดแย้งในวงการของศาสนานั้น จะต้องกระทำด้วยความรอบคอบและรัดกุมที่สุด เพื่อพิทักษ์ความบริสุทธิ์ของพระธรรมวินัย จารีตประเพณีอันดีงามของสังคม ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศไว้ให้ได้ (พระมหาสมเกียรติ เขมจารีธาดา, 2565)

พระสงฆ์คือสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ หน้าที่หลักของพระสงฆ์คือการศึกษาปฏิบัติธรรมและการสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาให้แพร่หลายและสืบต่อคำสอนของศาสนาให้คงอยู่ในสังคมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา วัดในฐานะองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่งในสังคมไทย และเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในอดีตวัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่ง

ความเคารพนับถือ และเป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยนัยนี้วัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่สำคัญของประเทศชาติ พระสงฆ์เป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและชอบเสียสละ ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์ได้ออกธุดงค์ไปในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเมื่อได้ไปอบรมประชาชนตามนโยบายพระธรรมทูตในหมู่บ้านต่าง ๆ ได้พบเห็นถึงปัญหาความทุกข์ยากนานัปการของประชาชน จึงปลุกเร้าพื้นฐานทางจิตใจดังกล่าวแล้ว และพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาชนบทเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน จากประสบการณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ได้พบเห็นชุมชนอื่นดีกว่าประชาชนได้รับการพัฒนาจนมีสภาพการดำรงชีวิตที่สุขสบายมากกว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาและความทุกข์ยากของคนภายในชุมชน จึงต้องการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนให้ทัดเทียมกับชุมชนที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นเพเป็นคนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น เป็นผู้ที่เกิดและเติบโตในชุมชนนั้น จึงมีความรู้และเห็นสภาพปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชนมาโดยตลอด การใช้ชีวิตอยู่ในเพศบรรพชิต ถึงแม้จะสามารถตัดขาดจากเรื่องทางโลกได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่มีทางที่จะตัดขาดได้โดยสิ้นเชิง จึงต้องเข้ามาพัฒนาชุมชน ซึ่งมองในอีกมุมหนึ่งก็คือการช่วยเหลือพ่อแม่ญาติพี่น้องของตนในทางอ้อมนั่นเอง หากเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ถ้าหากชุมชนขาดแคลน มีความทุกข์ยากหรือด้อยพัฒนาแล้ว วัดจะดำรงอย่างสวยงามหรือเจริญอยู่ได้อย่างไร เมื่อชาวบ้านไม่มีกิน พระสงฆ์จะมีฉันอย่างสมบูรณ์ได้อย่างไร ดังนั้น วัดหรือพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงต้องพัฒนาไปควบคู่กัน บ้านพึ่งวัดและวัดพึ่งบ้าน เป็นสภาพที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย เพราะฉะนั้น เมื่อพบเห็นหมู่บ้านไม่เจริญ ประชาชนทุกข์ยาก มีความลำบาก พระสงฆ์และชาวบ้านจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ จากการที่พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่เหมาะสม จะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้ อีกทั้งพระสงฆ์คือผู้ที่ชาวบ้านในชนบทให้ความเคารพนับถือมาก มีศักยภาพในการชักจูงชาวบ้านให้เข้าร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ได้ง่าย ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของชาวชุมชนได้ดี อีกทั้งยังเป็นการช่วยเสริมภาพพจน์ที่ดีของพระสงฆ์ต่อชุมชนด้วย (พระครูกิตติวรานุวัตร, 2561)

การปกครองคณะสงฆ์ในอดีต ได้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญการปกครอง ได้อาศัยอำนาจรัฐและจารีตเป็นหลักอุดหนุน เมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้องและจำเป็นต้องพึ่งรัฐ ก็ได้อาศัยอำนาจรัฐช่วยแก้ไข ดังเช่นสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช การคณะสงฆ์และการพระศาสนาได้ดำเนินมาด้วยลักษณะนี้และเป็นที่ยอมรับนับถือของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ตลอดจนองค์ประมุขของประเทศ เพราะคณะสงฆ์ได้ดำเนินกิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่คณะสงฆ์และประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 พระมหากษัตริย์ทรงมอบอำนาจรัฐเพื่อให้จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ศก 121 คณะสงฆ์จึงได้อาศัยอำนาจรัฐจัดการ

ปกครองตามกฎหมายแต่นั้นมา ครั้นถึงรัชกาลที่ 8 พระมหากษัตริย์ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พุทธศักราช 2484 ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับแรก เพื่อให้จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ โดยมีรูปแบบคล้ายกับการปกครองราชอาณาจักรตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สังคมไทยประกอบด้วยสถาบันหลักที่สำคัญ คือสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย โดยเฉพาะสถาบันพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ดังนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้านและสังคม เป็นที่เคารพนับถือบูชา เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อนไม่สบายใจก็จะมาขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ เมื่อมีกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น ขุดบ่อน้ำ สร้างโรงเรียน ทำถนน สร้างสะพาน พระสงฆ์ก็จะมียุทธศาสตร์ในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทุกครั้ง พระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อชุมชนและสังคม นอกจากนี้พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำเอาหลักพุทธธรรมคำสั่งสอนมาอบรมประชาชนเพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมาก็นับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิด ให้ทานแบ่งปัน รู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟัง ในชุมชนมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและสติปัญญา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน (พระครูสมุห์ชินวรวัตร ธีรภทฺโท, 2565)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของพระสงฆ์จะอย่างไรกับพระสงฆ์ที่มีละเมิดพระธรรมวินัย องค์การสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์ หรือ มหาเถรสมาคม ที่มีหน้าที่ดูแลสอดส่องและปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยตลอดจนการรักษาพระธรรมวินัยหลักพระพุทธศาสนา จะมีวิธีการและบทลงโทษ หรือมีมาตรการอย่างไรที่จะจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ให้หมดไปจากสังคมของพระสงฆ์ ซึ่งสภาพปัญหาและภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและประสิทธิภาพของการปกครองของคณะสงฆ์ว่ายังไม่สามารถจัดการและแก้ไขปัญหาล่าช้าได้ หรือบางกรณีจัดการแก้ไขปัญหาได้แต่ก็ไม่ทันเหตุการณ์ เกิดกระแสต่อต้านและวิพากษ์วิจารณ์ นักศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาของการปกครองคณะสงฆ์ว่าเพราะเหตุใดมหาเถรสมาคมองค์การสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์ยังจัดการกับสภาพปัญหาของคณะสงฆ์ไม่ได้ และการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคมเป็นอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกิจการพระพุทธศาสนาอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ

1.2.3 เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทาง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

1.3.1 คณะสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.3.2 คณะสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.3.3 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.3.4 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีขอบเขตขั้นตอนในการศึกษาด้านเนื้อหา ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งหมด 350 รูป (บัญชีกลางปี คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย จังหวัดขอนแก่น ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๖)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบถึงสภาพของงานการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน

1.5.2 เป็นฐานข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์

1.5.3 เป็นข้อมูลเพื่อให้เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่นนำไปพัฒนาระบบการปกครองของคณะสงฆ์ ในจังหวัดขอนแก่น ต่อไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 คณะสงฆ์ หมายถึง บรรดาพระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากอุปัชฌาย์ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่อยู่ในเขตการปกครอง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.6.2 เจ้าคณะปกครองสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง พระสังฆาธิการ ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตนซึ่งมีอำนาจเต็มตามตำแหน่งโดย สิทธิขาดในทางคณะสงฆ์

1.6.3 พระสังฆาธิการ หมายถึง ตำแหน่งของพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎ มหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

1.6.4 งานปกครองคณะสงฆ์ หมายถึง ภารกิจวัด โดยภิกษุผู้เป็นเจ้าคณะปกครองสงฆ์ ดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัดหรือในการ ปกครองได้ปฏิบัติพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมหรือพระ บัญชาของสมเด็จพระสังฆราชภารกิจนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ

1.6.5 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานของคณะสงฆ์จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็น ฐานะหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของ คณะสงฆ์ และการ พระศาสนาที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีทั้งหมด 6 งาน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ

1) การปกครอง หมายถึง ภารกิจวัด โดยภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัด หรือในการ ปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือ พระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ

2) การศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนธรรมบาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์สองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลี สนามหลวงเป็นเลขานุการ สอบธรรมบาลีสสนามหลวง

3) การเผยแผ่ ภารกิจด้านการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับ ทราบใน ทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

4) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรม ของประเทศ ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุผู้เป็นเจ้าของได้เป็นประธานบริหารทุนสงเคราะห์จัดตั้งทุน สงเคราะห์มอบ ทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับการศึกษา บริจาคทุน ทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน หรือสร้าง หรือซ่อมแซม อาคาร สถานศึกษา

5) การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือ สังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้ วัดเป็นสถานที่ประกอบกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น

6) การสาธารณูปการ หมายถึง ภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกิจการงานคณะสงฆ์

- 2.1.1 การพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์
- 2.1.2 บทบาทการทำงานของคณะสงฆ์
- 2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์
- 2.1.4 ความหมายของการพัฒนางานปกครอง
- 2.1.5 ความหมายของการบริหารงานคณะสงฆ์
- 2.1.6 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากิจการสงฆ์
- 2.1.7 ภารกิจหลักในการปกครองพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์

2.2 พื้นที่ในการวิจัย

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกิจการงานคณะสงฆ์

2.1.1 การพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์

พระครูวินัยธรมานะ หิริธมโม (2567) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการในองค์กรทางศาสนา มีความเจริญรุ่งเรืองและวัดวาอารามที่ร่มรื่น รวมถึงการเป็นที่ศรัทธาและอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับบุคลากรเป็นหลัก สิ่งก่อสร้างและวัสดุอุปกรณ์ในวัดจะสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่มี ความหมาย หากบุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถและขาดภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับการนำของพระภิกษุสามเณรและเจ้าอาวาส ผู้ที่มีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ในด้านการบริหาร เจ้าอาวาสมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย การจัดการบุคลากร และการบริหาร องค์กรโดยรวม โดยมีอำนาจและหน้าที่ในหกด้านที่สำคัญ การทำงานของบุคลากรภายในวัดต้องมีความสามัคคีและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกับผู้ตามเพื่อความเป็นระเบียบและเป็นระบบ ได้แก่ ด้านการปกครอง การเผยแผ่ศาสนาธรรม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการปกครองและบริหารกิจการของ

คณะสงฆ์ให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและมีระเบียบ การทำหน้าที่ของสังฆาธิการเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมและรักษาความยั่งยืนของกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้ศาสนาพุทธสามารถถ่ายทอดสู่รุ่นต่อไปอย่างมั่นคงและถาวร ดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะรุ่งเรืองสืบไปก็ด้วยการอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงและมีอิทธิพลต่อประชาชน โดยเฉพาะเจ้าอาวาสที่ได้รับความเคารพและเลื่อมใสจากคนในชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ จึงทำให้ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงอย่างมาก ความแตกต่างระหว่างผู้บริหารและผู้นำอยู่ที่การมีอิทธิพล ผู้บริหารเน้นการทำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามที่กำหนด ในขณะที่ผู้นำสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลอื่นปรารถนาที่จะทำงานตามที่ผู้นำต้องการ ดังนั้นผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารต้องรู้จักละเว้นความอคติในใจเพื่อครองใจคนในองค์กรตามหลักพุทธธรรมที่กล่าวถึงหลักอคติ 4 ได้แก่ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ การไม่ล่วงอคติ 4 ประการนี้จะทำให้บุคคลไม่ประพฤติล่วงธรรมเพราะความรัก ความชัง ความหลง หรือความกลัว ซึ่งยศของบุคคลนั้นจะเต็มเปี่ยมดุจพระจันทร์ข้างขึ้น แต่หากบุคคลประพฤติล่วงธรรมเพราะอคติ ยศของเขาจะเสื่อมดุจพระจันทร์ข้างแรม ดังนั้นพระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทราจึงควรตระหนักถึงหลักอคติ 4 และยึดมั่นในการบริหารจัดการวัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้และสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่องค์กรและชุมชนในระยะยาว

พระมหาวิวัต ฌาเนสโก (ศิริรัตน์) (2567) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานร่วมกันแบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรปนั้น ควรมีหลักการสื่อสาร ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว หลักการพัฒนาความร่วมมือ ความสามัคคีในการทำงาน เป็นการที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการงานของคณะสงฆ์ หลักการพัฒนาความมั่นคงขององค์กร ต้องเป็นการพัฒนาความมั่นคงขององค์กร ต้องอยู่ได้ด้วยระบบการบริหาร ไม่ใช่ตัวบุคคล และหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย เป็นการพัฒนาเครือข่ายที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของพระธรรมทูตซึ่งสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ ในส่วนของกระบวนการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรปที่ได้ใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรมในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญของเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยนั้น กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ซึ่งสอดคล้องกับการจัดผังกลุ่มเครือข่าย (Mapping) โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือนโยบาย การมีส่วนร่วมในการ

ปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการดำเนินงานเครือข่าย คือ การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

พระศิวฤทธิ์ (2566) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์จีนนิกาย ควรมีการวางแผนการดำเนินงานและปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด มีการตรวจสอบและติดตามผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง รวมถึงควรมีความสามัคคีและการร่วมมือกันในการบริหารและพัฒนาคณะสงฆ์ โดยมีการแบ่งงานที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์จีน เพื่อพัฒนาองค์กรให้ปรับเข้ากับบริบทของสังคมปัจจุบัน แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ เน้นการเสริมสร้างจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อน พร้อมทั้งเร่งสร้างศาสนทายาทเพื่อการพัฒนาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง มีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถปรับทัศนคติและความสามัคคีให้สอดคล้องกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างสูง ผู้นำที่มีประสิทธิภาพคือผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กรได้อย่างดี และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ปัจจัยองค์ประกอบด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง การเผยแผ่ศาสนาธรรม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ประสิทธิภาพของการบริหารสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษาอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน, ปริมาณงาน, และเวลา โดยรูปแบบการพัฒนางค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา คือ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพผ่านการกำหนดกลยุทธ์ โครงสร้าง ภารกิจ และบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน รวมถึงพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร ตลอดจนโอกาสและอุปสรรคจากภายนอก เพื่อจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมให้เหมาะสม ควรคำนึงถึงผลได้ผลเสียของการทำงาน เช่น คุณภาพของงาน ปริมาณงาน และเวลา โดยมีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างรอบคอบ เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยขององค์กรเข้าด้วยกันทั้งหมด เพื่อไม่ให้งานของแต่ละส่วนขัดแย้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างเป้าหมายของบุคคลและเป้าหมายขององค์กร

พระครูปลัดสิทธิกร วรญาณ (2566) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์ โดยหลักคือการปกครองตามพระธรรมวินัยและหลักการทางศาสนา ซึ่งดำเนินมาในลักษณะนี้มาโดยตลอด โดยเฉพาะเมื่อก้าวถึงประเทศไทย การปกครองคณะสงฆ์มักมีปัญหาขัดข้อง และมีความจำเป็นต้องพึ่งพารัฐ จึงอาศัยอำนาจรัฐเข้ามาช่วยจัดการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมวินัย และใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อย

เช่นเดียวกับในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอย่างมากในประเทศอินเดีย ซึ่งในสมัยนั้นก็มีการใช้อำนาจรัฐช่วยแก้ปัญหาการปกครองคณะสงฆ์เช่นกัน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือสาวกของพระพุทธเจ้า ทำหน้าที่เผยแผ่และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม การเผยแผ่สืบทอดและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนนั้นถือเป็นภารกิจสำคัญของคณะสงฆ์ นอกจากนี้ การปฏิบัติและดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัยยังเป็นการสร้างศรัทธาและความเลื่อมใสให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จในการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาให้ยั่งยืนถาวร ดังที่กล่าวในรัฐธรรมนูญว่า "พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน" และความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาจะยังคงอยู่สืบไป ด้วยการมีพระสังฆาธิการเป็นกำลังสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งได้รับการเคารพนับถือจากประชาชนอย่างสูง และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์

พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (2566) ได้ให้ความหมายว่า ความสำคัญของวัดต่อสังคมไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้มีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากประเทศไทยมีประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ปกครองที่นับถือศาสนา ซึ่งทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และส่งผลให้กลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมในทุกด้านของสังคมไทย วัดจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญทั้งต่อประชาชนและพระพุทธศาสนา โดยวัดเป็นสถานที่พำนัก อาศัย ศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติพระธรรมวินัยของพระภิกษุและสามเณร เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป นอกจากนี้ หากพิจารณาทางสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะพบว่าวัดมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของคนไทยและชุมชน วัดเป็นที่พักพิงทางจิตใจ ให้คำปรึกษาและแนะแนวทางการใช้ชีวิต และเป็นศูนย์รวมของชุมชนในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนา

วัดยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชุมชน ส่งเสริมความรัก ความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย และการประพฤติที่ดีในสังคม วัดมีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ ส่งเสริมหลักศีลธรรมในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ การที่พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนยังทำให้วัดเป็นศูนย์กลางที่ชุมชนพึ่งพิง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทยมาอย่างยาวนาน มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นระยะเวลากว่า 700 ปีที่คนไทยยังคงยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักใน

ชีวิตประจำวัน สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดในสังคมไทยปัจจุบัน คือสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ทั่วไป เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระปรารค์เจดีย์ พระพุทธรูป และพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนความเป็นพุทธศาสนาในสังคมไทย

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการในองค์กรทางศาสนา โดยเฉพาะวัดและคณะสงฆ์มีความสำคัญมากต่อความเจริญรุ่งเรืองขององค์กรและชุมชน ซึ่งปัจจัยหลักที่มีผลต่อความสำเร็จนั้นอยู่ที่บุคลากร โดยเฉพาะผู้นำ เช่น เจ้าอาวาสและพระสังฆาธิการ ที่ต้องมีภาวะผู้นำที่ดี และสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าอาวาสมีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย จัดการบุคลากร และบริหารองค์กรให้เป็นระเบียบ โดยมีบทบาทในด้านการปกครอง การเผยแผ่ศาสนาธรรม การศึกษา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ การบริหารงานร่วมกันและความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน พระสังฆาธิการมีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและมีระเบียบ เพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง โดยมีการใช้หลักอคติ 4 ในการบริหารจัดการ เพื่อป้องกันการประพฤติผิดธรรมจากความรัก ความชัง ความหลง และความกลัว การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรปควรมีหลักการสื่อสารที่ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาความร่วมมือและความสามัคคีในการทำงานเพื่อความมั่นคงขององค์กร

สุดท้าย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทยมีความสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณี และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน การจัดการที่ดีในการบริหารวัดและคณะสงฆ์จะช่วยให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยต่อไป

2.1.2 บทบาทการทำงานของคณะสงฆ์

พระบัวสอน ทองสลับ (2564. ได้ให้ความหมายว่า ในอดีต พระสงฆ์ มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติแก่ประชาชนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น สร้าง ศิลสัมปทา หรือความพร้อมแห่งศีล ทำให้ประชาชนมีความสุขทั้งกายและจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมและชุมชนได้อย่างสงบสุข มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้ความช่วยเหลือกันเสมอ หากประชาชนนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ ไม่เพียงแต่จะส่งผลให้มีชีวิตที่ดีขึ้น แต่ยังสามารถสร้างสมชีวิตา หรือความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิต ทำให้ชุมชนและสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคมมีการขยายตัวมากขึ้น บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนจึงเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่พระสงฆ์เป็นผู้นำในการให้ความรู้ การปฏิบัติ และระดมทุนทรัพย์จากประชาชนเพื่อการพัฒนา ปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เช่น โรงเรียน องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด รวมถึงหน่วยงานราชการอื่น ๆ เข้ามาช่วยเสริมบทบาทของพระสงฆ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจึงเป็นผลจากการร่วมมือของหลายภาคส่วน ซึ่งช่วยเพิ่มประโยชน์และพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชนบทมากยิ่งขึ้น สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดที่ตั้งอยู่ในชุมชนท้องถิ่นก็มีบทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและสนับสนุนประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

พระครูประโชติอินทคุณ (เทพธานี) (2566) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในอดีตคณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่ และส่งต่อแก่ผู้ทีนับถือศาสนา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งตนเองและสังคมโดยรวม การเผยแผ่และสืบสานพระธรรมคำสั่งสอนถือเป็นภารกิจหลักที่คณะสงฆ์ต้องดำเนินการ โดยการดำเนินชีวิตตามพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ยังมีผลต่อการสร้างศรัทธาและความเลื่อมใสในหมู่พุทธศาสนิกชน ซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนหันมาปฏิบัติธรรม เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตทั้งด้านจิตใจและความสัมพันธ์ในสังคม โดยเจ้าอาวาสเองก็ มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการวัดตามภารกิจของคณะสงฆ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. การปกครอง 2. การเผยแผ่ศาสนาธรรม 3. การศาสนศึกษา 4. การศึกษาสงเคราะห์ 5. การสาธารณูปการ 6 .การสาธารณสงเคราะห์

เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษ มีภาวะผู้นำ และรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมถึงปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด จะส่งผลต่อศรัทธาและความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจบรรลุผลตามเป้าหมายได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในจังหวัดนครศรีธรรมราชคือ เจ้าอาวาสจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะและเทคนิคในการบริหารจัดการวัด ขาดวิธีการสั่งสอนประชาชน และไม่ได้ให้การศึกษอบรมพระธรรมวินัยแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ทำให้การบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่ขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางทางศาสนาที่มีประสิทธิภาพ

พระประเทือง จารุวณโณ (พุทธเสน)และคณะ (2563. ได้ให้ความหมายว่า บทบาทและหน้าที่ของ พระสังฆาธิการ ในการส่งเสริมประชาธิปไตยของคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดเลย สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้านหลัก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บทบาทเหล่านี้อยู่ในระดับสูง โดยเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ เช่น อายุ พรรษา ตำแหน่ง และระดับการศึกษา พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการส่งเสริมประชาธิปไตยแตกต่างกัน แนวคิดและการปฏิบัติของเจ้าคณะผู้ปกครองใน 5 ด้านหลักมีความสอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้:

การประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น ทั้งในการบริหารจัดการกิจกรรมทางศาสนา และการพัฒนาสังคมในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในเขตการปกครอง

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาบูรณปฏิสังขรณ์ พระสังฆาธิการมีบทบาทในการฟื้นฟูและปรับปรุงสถาปัตยกรรมวัด รวมถึงการดูแลรักษาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำให้วัดสามารถทำหน้าที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่ศาสนาธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค คณะสงฆ์ในเขตจังหวัดเลยส่งเสริมให้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกตามหลักประชาธิปไตย รวมถึงความเสมอภาคในการเป็นพลเมือง โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

ความสามัคคีและความร่วมมือ การส่งเสริมความสามัคคีในหมู่พุทธศาสนิกชนเป็นอีกหน้าที่สำคัญของพระสังฆาธิการ เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พร้อมมีความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและสังคม

การเคารพในกฎหมายและพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง รวมถึงกฎหมายอาญา และพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ทำให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตการปกครอง

บทบาททั้งหมดนี้ทำให้พระสังฆาธิการมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้กับคณะสงฆ์และสังคม

พระครูกิตติญาณวิจักษ์ กิตติญาณโณ และ พระมหาถาวร ขนติวิโช (2567) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ การปกครอง การเผยแผ่ศาสนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ มีความสำคัญอย่างมากในการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา โดย พระสังฆาธิการ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะมีบทบาทเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนองค์กรของคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติที่ได้รับจากมหาเถรสมาคม นโยบายดังกล่าวจะต้องถูกส่งต่อและกระจายลงไปยังหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ฝ่ายสำคัญของ การจัดการงานการบริหารนั้นมี กองงานเลขานุการ ของเจ้าคณะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการทำงานของเจ้าคณะ โดยเฉพาะในการบริหารงานสารบรรณ การวางแผนงานกิจกรรม การประสานงานพิธีการ รวมถึงการประเมินและปรับปรุงการดำเนินการต่าง ๆ กองงานเลขานุการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทั้ง 6 ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการขาดความรู้หรือประสบการณ์ที่ดี อาจส่งผลให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ และส่งผลต่อภาพรวมของการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ทั้งหมด

บทบาทหน้าที่ของเลขานุการในบริหารกิจการคณะสงฆ์

การสนองนโยบายของเจ้าคณะ เลขานุการต้องทำหน้าที่ในการสนองนโยบายจากมหาเถรสมาคมและเจ้าคณะให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง โดยการกระจายข้อมูล การวางแผนงาน และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานสารบรรณ เลขานุการมีหน้าที่ในการจัดการเอกสาร หนังสือบังคับบัญชา และการติดต่อประสานงานในระดับองค์กร เพื่อให้การดำเนินการในทุกชั้นตอนเป็นไปด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว

การประเมินผลและแก้ไขปัญหา การติดตามผลการดำเนินงานและประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์เป็นหน้าที่สำคัญของเลขานุการ โดยการประเมินผลและการเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น

การประสานงานในพิธีกรและกิจกรรมต่าง ๆ กองงานเลขานุการมีบทบาทในการจัดการพิธีกรรมต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กิจกรรมทั้งหมดเป็นไปอย่างเรียบร้อยและสมบูรณ์

ลักษณะของเลขานุการที่พึงประสงค์

มีความรู้และประสบการณ์ เลขานุการต้องมีความรู้ด้านการบริหาร การประสานงาน และการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย รวมถึงประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์

มีทัศนคติที่ดี การทำงานที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับทัศนคติของเลขานุการที่มีต่อองค์กรและเจ้าคณะ การมีทัศนคติที่ดีจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมความร่วมมือในองค์กร

มีทักษะในการสื่อสารและประสานงาน เลขานุการต้องมีทักษะในการสื่อสารและการประสานงานที่ดี เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและทันเวลา

การทำงานที่มีประสิทธิภาพ การทำงานที่มีประสิทธิภาพของเลขานุการจะต้องประกอบด้วย การวางแผนที่ดี การติดตามผลการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ด้วยความรวดเร็วและตรงประเด็น เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น

พระพุฒิพันธ์ จันทวิโส และ พระสุธีวีรบัณฑิต ทสสนิโย (2567) ได้ให้ความหมายว่า การส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ พบว่า กระบวนการในการส่งเสริมบทบาทคณะสงฆ์ ปลูกฝังจิตอาสาแก่พระสงฆ์ ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจพัฒนาทักษะจิตอาสาและเตรียมความพร้อมทั้งกายใจ ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วม ออกแบบกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจ เผยแพร่ให้สังคมรับรู้การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้านการท่อมเทและอุทิศตนให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว จัดตั้งชมรมจิตอาสาในวัด จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบภัย และใช้เวลาว่างในการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้อื่นด้านเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลศึกษาและเข้าใจความ

แตกต่างกันระหว่างบุคคล พัฒนาทักษะการเคารพความแตกต่าง เป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาต้านค่านิ่งถึงผลประโยชน์ส่วนรวมอบรมเกี่ยวกับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับงานจิตอาสา จัดตั้งศูนย์จิตอาสา ส่งเสริมให้คณะสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาของคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องด้านการลงมือกระทำส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานจิตอาสา อำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม และส่งเสริมให้เป็นผู้ประสานงานจิตอาสา

การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการอบรมและประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงจิตอาสาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้จิตอาสาเป็นวัฒนธรรมในสังคมผ่านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านการเตรียมความพร้อม ควรส่งเสริมสุขภาพกายและใจของคณะสงฆ์ พัฒนาทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับงานจิตอาสา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากนี้ ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระสงฆ์โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความดีงาม พัฒนาทักษะที่จำเป็น และสร้างประสบการณ์การทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง สุดท้าย ควรสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การทุ่มเทและอุทิศตนโดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว ส่งเสริมให้พระสงฆ์และสามเณรมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลาย และสร้างตัวอย่างที่ดีในการทุ่มเทและอุทิศตน แนวทางนี้จะช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างความสามัคคี และพัฒนาชุมชนและสังคม คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียสละ จัดตั้งชมรมจิตอาสาในวัดและจัดกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดำเนินแนวทางเหล่านี้จะเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจะทำให้พระสงฆ์และสามเณรมีจิตอาสาที่เข้มแข็งและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและชุมชน

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและส่งเสริมประชาธิปไตยในสังคม ผ่านการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่ส่งเสริมหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน และทำให้สังคมมีความสงบสุขและสามัคคี โดยในอดีตพระสงฆ์มีบทบาทหลักในการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน แต่ในปัจจุบัน บทบาทนี้ได้ขยายไปสู่การร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการรักษาพระพุทธศาสนา โดยเจ้าคณะและพระสังฆาธิการต้องบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การปกครอง การเผยแผ่ศาสนาธรรม การศาสนศึกษา และการสาธารณูปการ โดยการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นและการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เลขาธิการมีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานของเจ้า

คณะ โดยการจัดการเอกสาร การวางแผนงาน การประสานงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งต้องการความรู้และทักษะเฉพาะในการสื่อสารและประสานงาน การส่งเสริมจิตอาสาในหมู่พระสงฆ์ ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเสียสละและความไม่เห็นแก่ตัว ผ่านการอบรมและกิจกรรมที่ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การสร้างกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลายและการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์จะช่วยให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานในด้านเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและความสามัคคีในสังคม รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมความเข้มแข็งให้กับคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์

สรพงษ์ ชิวคำ (2566) ได้ให้ความหมายว่า คณะสงฆ์และภาวะผู้นำคือศิลปะที่ผู้นำใช้อิทธิพล กระตุ้นให้บุคคลเกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จร่วมกัน กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตนกระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจ มีปฏิสัมพันธ์ โดยถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ 3 อย่าง ที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีอิทธิพลต่อกัน ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม และสถานการณ์ อันนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม หรือองค์กรเป็นเป้าหมาย จากแนวคิดทฤษฎีผู้นำเชิงคุณลักษณะ แนวคิดนี้ เน้นถึงคุณสมบัติ บุคลิกภาพ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นผู้นำ ซึ่งอาจได้มาตั้งแต่กำเนิด และการเรียนรู้ภายหลังการศึกษา การสั่งสมประสบการณ์ การฝึกฝน จนทำให้ผู้นำมีคุณลักษณะที่โดดเด่นกว่าบุคคลโดยทั่วไปในด้านต่าง ๆ จนทำให้บุคคลที่เป็นผู้ร่วมงานมีความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และมีความร่วมมือยินดีร่วมมือปฏิบัติด้วยความเต็มใจและสามารถจำแนกภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะออกเป็น 2 ด้าน คือ 1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้นำ ประกอบด้วยคุณลักษณะด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม 2. ด้านทักษะผู้นำ ประกอบด้วยทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้านความคิดรวบยอด

พระมหาวิเศษฐ์ สุวฑฒโน และ พิชาย รัตนดิลล ภูเก็ต (2566) ได้ให้ความหมายว่า โครงสร้างองค์กรปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันถือว่าวัดเป็นหน่วยแรกและเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนงานด้านกิจการคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาโดยตรง โดยมีพระสังฆาธิการเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนงาน ซึ่งหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาตามพระราชบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมี 6 ด้าน คือ 1. ด้านการรักษาความเรียบร้อยดีงาม 2. ด้านการศาสนศึกษา 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. ด้านการสาธารณูปการ และ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทุกด้านถือได้ว่า พระสังฆาธิการเป็นบุคลากรที่สำคัญในการทำหน้าที่บริหารงานคณะสงฆ์และงานพระศาสนาให้มี

ประสิทธิภาพ ทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ หรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน โดยคณะสงฆ์ ธรรม ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ที่องค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งกฎเกณฑ์สำคัญที่จะทำให้การบริหารองค์กรประสบความสำเร็จได้ สิ่งสำคัญอันดับแรกคือ ผู้บริหารหรือบุคลากรต้องมีภาวะผู้นำ องค์กรต้องการผู้นำที่เข้มแข็งและการจัดการที่เข้มแข็งเพื่อประสิทธิภาพสูงสุด องค์กรในปัจจุบันต้องการผู้นำที่กล้าท้าทายสถานะเดิม (status quo) สร้างสรรค์วิสัยทัศน์ใหม่เพื่ออนาคต และกระตุ้นแรงบันดาลใจให้สมาชิกองค์กรทำงานให้ประสบความสำเร็จ ยังมีผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการ ภาวะผู้นำที่ดำรงอยู่และภาวะผู้นำที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าบริบท สภาพแวดล้อม และจุดมุ่งหมายของพระสังฆาธิการและการบริหารคณะสงฆ์ ส่งผลต่อลักษณะของภาวะผู้นำที่ดำรงอยู่ และความต้องการภาวะผู้นำที่เหมาะสมแตกต่างกัน เช่น พระสังฆาธิการที่เน้นด้านการศึกษา องค์กรประกอบภาวะผู้นำจะเป็นไปในลักษณะการให้ความสำคัญกับตัวบุคคลเพื่อช่วยให้ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ ส่วนพระสังฆาธิการที่เน้นด้านการพัฒนาร่วมกับชุมชนจะให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะ พฤติกรรม และองค์ประกอบภาวะผู้นำให้มีความเฉพาะเจาะจง เหมาะสมกับบริบท สภาพแวดล้อม และจุดมุ่งหมายของพระสังฆาธิการ จะทำให้การบริหารคณะสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

พระครูปลัดสุวัฒนสิทธิคุณ (2563) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ยึดพระวินัยเป็นหลัก เพราะพระวินัยเป็นทั้งโครงสร้างและระบบการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยและพัฒนาบุคลากรในสังคมสงฆ์ เป็นการจัดสรรโอกาสให้แก่ชีวิตและสังคมให้มีระเบียบและมีโอกาสเกิดขึ้น ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้สะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบ ก็จะสูญเสียโอกาสในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมสังคมไปด้วยดี อย่างไรก็ตาม การอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมากในสังคมขนาดใหญ่ก็มีความขัดแย้งกันหรือกระทบกระทั่งกันบ้าง ทั้งทางด้านความคิด การพูด และการกระทำ เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน หากไม่มีหลักแห่งการประนีประนอมที่จะทำให้นักส่วนใหญ่ตกลงยินยอมกันได้ ก็ย่อมทำให้เกิดความแตกแยกขึ้น เช่น กรณีการแตกความสามัคคีของพระภิกษุชาวเมืองโกสัมพี และการขอปกครองสงฆ์ของพระเทวทัต เป็นต้น ในปัจจุบัน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎมหาเถรสมาคม (มาตรา 20) แต่เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 ได้เปลี่ยนเป็นว่าคณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม ส่วนการ

ปกครองคณะสงฆ์ในระดับภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตการปกครองเป็น 1. ภาค 2. จังหวัด 3. อำเภอ และ 4. ตำบล (มาตรา 21. โดยให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามลำดับชั้น คือ 1. เจ้าคณะภาค 2. เจ้าคณะจังหวัด 3. เจ้าคณะอำเภอ และ 4. เจ้าคณะตำบล เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควร จะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบลเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้ (มาตรา 22. ศักยภาพของคณะสงฆ์ไทยในหนังสือ *Thai Buddhist in the Buddhist World* ว่า "คณะสงฆ์ไทยแม้มีจุดแข็งและจุดด้อยมากมาย แต่ก็ถือว่าเป็นระบบที่ดีเมื่อเทียบกับสถาบันสงฆ์ในต่างประเทศ ที่สามารถรวมตัวกันเป็นเอกภาพภายใต้คณะผู้บริหารเดียวกัน การจัดองค์กรคณะสงฆ์ระดับชาติเช่นนี้ได้รับการอุปถัมภ์จากทางบ้านเมือง มีเอกภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ เช่น การศึกษา ศาสนพิธี เป็นต้น ภายใต้ระบบการปกครองที่แบ่งระดับชั้นแบบพีระมิด ชนิดรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง การบริหารกิจการพระสงฆ์ยังสามารถได้รับการตรวจสอบอย่างใกล้ชิด และประพฤติดนตามพระธรรมวินัยของสงฆ์ได้เป็นอย่างดี และสามารถส่งข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว ระหว่างผู้บริหารระดับภูมิภาคกับคณะผู้บริหารระดับสูงสุดในส่วนกลาง เพราะคณะสงฆ์มีการจัดองค์กรระดับชั้นปกครองคู่ขนานกับระบบราชการ"

พระใบฎีกาอรุณพล เตชพโล (2564) ได้ให้ความหมายว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและเสริมสร้างสุขภาพของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีหลักการสำคัญในการสร้างสมดุลทั้งทางกายและจิต ด้วยการฝึกสติสัมปชัญญะให้มีความสมบูรณ์ ซึ่งทำให้พระสงฆ์มีสุขภาพกายที่ดีและมีจิตใจที่สงบ สุขภาพที่ดีเริ่มจากการบริโภคอาหารอย่างมีเป้าหมาย รู้จักพิจารณาอาหารที่เป็นประโยชน์ และมีสติรู้ประมาณในการบริโภคตามหลัก "ฉันเพื่อยังชีพ" และหลีกเลี่ยงการบริโภคสิ่งที่เป็นโทษเช่นสุราและเมรัย หลักการนี้ส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาพดีทั้งทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ซึ่งเป็นสุขภาพองค์รวมที่สมบูรณ์ มีประเด็นความท้าทายในการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ เนื่องจากยังขาดความชัดเจนในนโยบายด้านสาธารณสุขที่รองรับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์และสามเณร โดยเฉพาะการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากธรรมเนียมสุขภาพพระสงฆ์ พ.ศ. 2560 และโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพ การปฏิบัติงานในระดับชุมชนยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของพระสงฆ์ รวมถึงขาดเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์และชุมชน

แนวคิดที่นำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ในเขตนี้คือ “พระคิลานุปัฏฐาก” ซึ่งหมายถึงการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัย แนวคิดนี้มุ่งเน้นไปที่การดูแลสุขภาพใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่:

1. หลักพระธรรมวินัยกับการดูแลสุขภาพ: พระคิลานุปัฏฐากมีหน้าที่ช่วยดูแลสุขภาพพระสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ป่วยหรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้

2. การส่งเสริมสุขภาพและการดูแลพระสงฆ์: พระคิลานุปัฏฐากควรมีความรู้เกี่ยวกับโรคที่พบบ่อยในกลุ่มพระสงฆ์ รวมถึงทักษะในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและดูแลพระสงฆ์ที่เป็นผู้ป่วยระยะสุดท้าย

3. พระคิลานุปัฏฐากกับการพัฒนาวัดและชุมชน: พระคิลานุปัฏฐากมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ

การผสมผสานแนวคิดนี้กับธรรมเนียมสุขภาพพระสงฆ์และโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพจะช่วยให้เกิดการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย

พระณพฤทธ คุณวีโร (2566) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบุคคล องค์กร และประเทศชาติ รวมถึงการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร การจัดการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ ภาคปริยัติหมายถึงการศึกษาเล่าเรียนตามพระไตรปิฎก และวิชาความรู้ทางโลกที่เกี่ยวข้อง ส่วนภาคปฏิบัติเน้นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อบรรลुरुธรรมตามสภาวะธรรม แม้ว่าปัจจุบันจะเน้นเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ก็ไม่อาจละเลยการศึกษาไปได้ เพราะการศึกษาถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของพระสงฆ์ที่มีบทบาทในการเผยแผ่คำสอน การศึกษาที่เข้มแข็งจะช่วยให้พระภิกษุและสามเณรมีความรู้ในเรื่องข้อกฎหมายหรือวิชาความรู้ทางโลก ซึ่งมีความสำคัญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และการเข้าถึงประชาชนเพื่อสื่อสารคำสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม บริสุทธิ์ และยุติธรรม

การศึกษานำไปสู่การพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้สามารถเผยแผ่คำสอนและจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญคือการคำนึงถึงบุคลากรในแต่ละพื้นที่ที่มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกับปัจจัยภายนอกเพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ คณะสงฆ์ยังต้องพัฒนาระบบการศึกษาที่ครอบคลุม ตั้งแต่การศึกษาบาลีปริยัติสามัญ จนถึงการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา และสามารถสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างยั่งยืน การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการวางแผนและการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระปลัดพิระพงษ์ รัตนโม และ พระมหาธวัชชัย ธรรมวีโร (2566) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานคณะสงฆ์เป็นปัจจัยสำคัญต่อความเจริญและความมั่นคงของพระพุทธศาสนา การมีระบบบริหารที่ดีช่วยให้กิจการของคณะสงฆ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ รูปแบบการบริหารงานคณะสงฆ์ ต้องมีการแบ่งงานอย่างชัดเจน มอบอำนาจให้ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การทำงานใน

แต่ละด้านเป็นไปอย่างราบรื่น การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีการนำกฎหมายและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์หลักในการบริหาร เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย แนวคิดการบริหารงานคณะสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พระสังฆาธิการจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการบริหารเพื่อให้ทันกับยุคสมัย แนวคิดการบริหารที่ปรับใช้ได้ประกอบด้วย 6 ด้านหลัก ได้แก่:

1. ด้านการปกครอง การบริหารงานด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับขั้นและหน้าที่ความรับผิดชอบ
2. ด้านการศาสนศึกษา การส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ให้มีความรู้และสามารถเผยแผ่คำสอนได้
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษาในระดับต่าง ๆ
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่คำสอนให้เข้าถึงประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมและชุมชน
6. ด้านการสาธารณูปการ การดูแลรักษาและพัฒนาวัด ศาสนสถาน และทรัพย์สินของวัด

การปรับตัวในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องนำหลักการบริหารของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระสังฆาธิการต้องรู้เท่าทันและปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้พระพุทธศาสนายังคงเป็นประโยชน์และสร้างความสุขให้กับสังคมไทยต่อไป

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์ โดยคณะสงฆ์และภาวะผู้นำในประเทศไทยถือเป็นศิลปะที่ผู้นำใช้ในการกระตุ้นและนำพามุคคนไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งระหว่างผู้นำ ผู้ตาม และสถานการณ์ ตามแนวคิดทฤษฎีผู้นำเชิงคุณลักษณะ ซึ่งเน้นที่คุณสมบัติ บุคลิกภาพ และทักษะของผู้นำ โดยสามารถจำแนกภาวะผู้นำออกเป็นด้านต่าง ๆ เช่น คุณลักษณะส่วนตัวและทักษะผู้นำ การมีภาวะผู้นำที่ดีมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กร โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ที่ต้องเผชิญความท้าทายและการเปลี่ยนแปลง โดยรวม การบริหารคณะสงฆ์ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ การนำหลักการบริหารของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้จะช่วยทำให้การบริหารกิจการ คณะสงฆ์มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคสมัยใหม่ได้อย่างดี

2.1.4 ความหมายของการพัฒนางานปกครอง

ปัญญา คล้ายเดช (2564) ได้ให้ความหมายว่า ความหมายของการพัฒนาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของวัดและสำนักปฏิบัติธรรมในฐานะเครือข่ายสำคัญในการจัดการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรบุคคลในสังคมไทย บทบาทของวัดและสำนักปฏิบัติธรรม ในการพัฒนาการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 คือการเป็นแกนนำในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวคิดสมัยใหม่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดและสำนักปฏิบัติธรรมช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองทั้งด้านจิตใจและการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางในการส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม วัดและสำนักปฏิบัติธรรมจึงมีศักยภาพในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาตนเองของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาสังคมในวงกว้างการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องบูรณาการความรู้หลักให้เชื่อมโยงกับทักษะที่จำเป็นในชีวิตจริง ได้แก่

1. ความรู้ด้านโลกและพลเมือง ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง และบทบาทในสังคมโลก
2. ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ ให้เข้าใจหลักการบริหารทรัพยากรทางการเงินและเศรษฐกิจ
3. ความรู้ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เน้นการดูแลสุขภาพและรักษาสิ่งแวดล้อม
4. ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันและในการทำงาน
5. ทักษะด้านเทคโนโลยีและสื่อ ให้ความรู้ในการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหา
6. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ทุกคนในสังคมต้องมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

พระพิพิธพัชรโรดม อินทวณโณ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะบทบาทของพระสังฆาธิการ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำหลักพระธรรมวินัยและกฎระเบียบมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัดและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพระสังฆาธิการต้องเป็นผู้นำที่มีสติปัญญาในการไตร่ตรอง และสามารถวางแผนกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนให้พึ่งพากันอย่างเหมาะสม บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในจังหวัดปทุมธานี พบว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อบทบาทของการปกครองคณะสงฆ์ แต่ยังคงมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น

1. การสั่งงานของผู้บริหารไม่สมบูรณ์ตามนโยบาย - การดำเนินนโยบายที่กำหนดอาจไม่ตรงตามเป้าหมาย

2. กฎระเบียบข้อบังคับของวัดไม่ได้รับความตั้งใจจากพระบางรูป - พระสงฆ์บางรูปอาจไม่ปฏิบัติตามกฎอย่างเข้มงวด

3. ชาวบ้านยังไม่เข้าใจกฎระเบียบของวัด - การขาดการสื่อสารหรืออธิบายกฎระเบียบที่ชัดเจน แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่:

1. การอบรมผู้บริหาร เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ในการดำเนินนโยบาย และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร

2. การออกกฎระเบียบอย่างเข้มงวด และมีการลงโทษอย่างจริงจังหากมีการฝ่าฝืน เช่น การบิดเบือนเวลาหรือการยื่นบิดเบือนตามร้านค้าต้องมีมาตรการลงโทษที่ชัดเจน

3. การประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้าใจในกฎระเบียบ โดยใช้สื่อหรือการอธิบายที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของวัดได้อย่างถูกต้อง

แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดและชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในยุคปัจจุบัน

พระธรรมเจดีย์ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองคณะสงฆ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา เนื่องจากการปกครองที่ดีมีส่วนสำคัญในการจัดการบริหารคณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานคณะสงฆ์ต้องอาศัยการแบ่งงาน มอบอำนาจ และกระจายความรับผิดชอบไปยังผู้อยู่ฝ่ายบริหารในระดับต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล รวมถึงการพัฒนากระบวนการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในยุคปัจจุบัน ในระบบปกครองคณะสงฆ์ยุคปัจจุบัน อำนาจของรัฐและจารีตประเพณีเข้ามามีบทบาทสำคัญ เมื่อเกิดอธิกรณ์ หรือข้อพิพาทใด ๆ ขึ้นในคณะสงฆ์ การแก้ไขปัญหาต้องอาศัยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์เป็นกรอบในการจัดการ ซึ่งครอบคลุมการบริหารงานในด้านการปกครอง การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ โดยการดำเนินงานเหล่านี้ต้องอยู่ภายใต้พระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

การปกครองคณะสงฆ์ยังรวมถึงการระงับข้อพิพาท (อธิกรณ์) การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ การลงนิคหกรรม การแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องดำเนินการตามข้อวัตรปฏิบัติของพระสังฆาธิการและสถาบันคณะสงฆ์ไทย ในสมัยปัจจุบัน วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมาก คณะสงฆ์ควรใช้ความรู้และวิทยาการเหล่านี้มาช่วยเสริมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นการนำวิธีการบริหารแบบราชการมาใช้ในบางกรณี การใช้รูปแบบบริหารที่

คล่องตัวแบบภาคเอกชน หรือการบริหารที่ยึดหลักพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อให้การปกครอง คณะสงฆ์ สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

พระศรีวัชรวิสุทธิ อภิปัญญา (2567) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาวัดและการพัฒนาประเทศมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากวัดมีบทบาทสำคัญในการสร้างศีลธรรมและจริยธรรมให้กับสังคม แต่เมื่อประเทศเน้นพัฒนาความเจริญด้านเศรษฐกิจและสังคมเมืองมากขึ้น สภาพสังคมและวัฒนธรรมชุมชนก็เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตกลงอย่างเห็นได้ชัด ในอดีต คนในชุมชนร่วมกันพัฒนาวัดและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา แต่ปัจจุบันการมีส่วนร่วมดังกล่าวลดน้อยลง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและหนุ่มสาวที่ไม่นิยมเข้าวัด ส่วนมากผู้ที่เข้าวัดเป็นผู้สูงอายุ ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาพระพุทธศาสนา รวมถึงจำนวนของพระภิกษุและสามเณรที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสวนทางกับจำนวนวัดที่เพิ่มขึ้น

วัดในเขตชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลมักประสบปัญหาการขาดแคลนพระภิกษุประจำวัด หลายวัดมีเพียง 1-4 รูป บางวัดมีเพียงเจ้าอาวาสหรือรักษาการเจ้าอาวาสเพียงรูปเดียว ในบางครั้งชุมชนต้องหาพระจากท้องที่อื่นมาจำพรรษาในช่วงเข้าพรรษาเพื่อให้วัดยังคงมีพระสงฆ์อยู่ประจำ วัดที่มีการจัดการศึกษาในด้านพระพุทธศาสนาหรือมีชื่อเสียงในการปฏิบัติกรรมฐานมักมีพระภิกษุและสามเณรจำนวนมากมาอาศัยอยู่ ขณะที่วัดที่ไม่มีการจัดการศึกษาหรือภารกิจอื่น ๆ จะมีจำนวนพระสงฆ์น้อยลงเรื่อย ๆ ปัญหานี้เป็นอุปสรรคต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาในระยะยาว การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาวัดจึงเป็นสิ่งจำเป็น วัดต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมยุคใหม่เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน และเสริมสร้างบทบาทในการเป็นศูนย์กลางของศีลธรรมและจริยธรรมให้กับสังคม

พระใบฎีกาปิยะ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การสร้างสรรค์ความสามัคคีและรากฐานของชุมชนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และพระสงฆ์ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสังคม โดยเฉพาะในบทบาทของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางสังคมและศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรม พระสงฆ์สามารถกระตุ้นจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์ของชาติ และส่งเสริมการสร้างสามัคคีระหว่างกลุ่มคนในชุมชน ในอดีต วัดเคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สาธารณสุข หรือศิลปวัฒนธรรม และแม้ว่าบทบาทของวัดในสังคมปัจจุบันจะลดลงบ้าง แต่พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 (2,3,6,8,27) ทำให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในหลายด้าน ได้แก่ การศึกษา สังคม สงเคราะห์ สาธารณสุข และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นการสร้างโครงสร้างการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ พระสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการศึกษา การดูแลสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส การมีส่วนร่วมนี้เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักของการมีส่วนร่วมที่ประชาชนควรมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยรวม

การสร้างความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยให้วัดกลายเป็นจุดศูนย์รวมในการพัฒนาชุมชน และช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า การปกครองมีความสำคัญในการรักษาระเบียบและความสงบสุขของสังคม ผ่านการจัดทำกฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย และการตัดสินข้อขัดแย้ง ซึ่งสมาชิกของสังคมต้องยอมรับและปฏิบัติตามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และเพื่อปกป้องผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย การปกครองไม่เพียงแต่การบังคับใช้กฎหมายเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการบริหารและการวางระเบียบเพื่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้จัดตั้งรูปแบบการปกครองที่เป็นธรรมสำหรับ "สังคมสงฆ์" โดยมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยและเสมอภาค ซึ่งพระสงฆ์ทุกรูปมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การปกครองนี้ไม่เน้นเรื่องตำแหน่งหรืออำนาจ แต่เน้นการทำกิจกรรมสงฆ์ร่วมกัน โดยมีมติเอกฉันท์ของสงฆ์เป็นหลักในการตัดสินใจ ในสมัยพุทธกาล การปกครองสงฆ์มีพื้นฐานมาจากพระธรรมวินัยเพียงอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องอาศัยกฎหมายจากผู้ปกครองรัฐ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่คณะสงฆ์มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายหลักในการปกครองคณะสงฆ์ นอกจากนี้ การปกครองสงฆ์ในยุคปัจจุบันยังมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับสังคมและการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อชุมชน

สรุปได้ว่า ความหมายของการพัฒนางานปกครอง แท้จริงแล้วนั้นเกี่ยวกับการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี เน้นการประยุกต์ใช้หลักพระธรรมวินัยและกฎระเบียบในการบริหารจัดการวัดและชุมชน โดยพระสังฆาธิการต้องมีความสามารถในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน การปกครองคณะสงฆ์มีความสำคัญในการรักษาความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีบทบาทสำคัญของวัดและสำนักปฏิบัติธรรมในการจัดการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรบุคคล วัดและสำนักปฏิบัติธรรมช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองทั้งด้านจิตใจและการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรมในสังคม วัดและสำนักปฏิบัติธรรมยังมีบทบาทในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและสังคมในวงกว้าง การพัฒนาวัดและการพัฒนาประเทศสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด วัดมีบทบาทในการสร้างศีลธรรมและจริยธรรม แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทำให้ความสัมพันธ์ของคนใน

ชุมชนกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจน ปัญหาการขาดแคลนพระภิกษุในวัดชนบทและการลดลงของจำนวนพระสงฆ์เป็นอุปสรรคต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา การสร้างความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นช่วยในการพัฒนาชุมชน เช่น การส่งเสริมการศึกษา การดูแลสุขภาพ และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์ต้องอาศัยการบริหารที่มีประสิทธิภาพและการเชื่อมโยงกับสังคม รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อชุมชน โดยพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในยุคปัจจุบัน

2.1.5 ความหมายของการบริหารงานคณะสงฆ์

ประสาธธรรม์ เหลือจันทร์ (2563. ได้ให้ความหมายว่า ความหมายของการบริหารงานคณะสงฆ์ในแง่ของพระภิกษุสามเณรซึ่งได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็น “ผู้นำทางจิตวิญญาณ” บางรูปได้ประพฤติไม่เหมาะสม เกิดวิกฤตศรัทธา นำหลักธรรมคำสอนผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง ความไม่มีระบบระเบียบ สกปรก ไม่ร่มรื่น ประชาชนพากันเหินห่างจากวัด ทำให้ประชาชนไม่ศรัทธา มีความเป็นระบบศักดิ์ดินาและการยกยอปอขึ้น เล่นพรรคพวกเส้นสายและเงินตรา มาก ขาดผู้นำที่เข้มแข็งและทีมบริหารที่มีประสิทธิภาพ อ่อนแอ ปัญหาต่าง ๆ หมักหมม เรื้อรัง ยาวนาน เกิดการทะเลาะแตกความสามัคคี การกีดกันระหว่างวัดตามความคิดเห็นของตนและติเตียนกันเอง เกิดจากสัทธิธรรมปฏิรูป คือ การสอนสิ่งที่ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้าว่าเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าผู้เผยแผ่เองที่ขาดคุณสมบัติ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการที่เพียงพอ และไม่ตั้งอยู่ในองค์ของพระธรรมกถึก ขาดอุปกรณ์ วิทยาการที่เป็นเครื่องมือสมัยใหม่ ขาดกำลังคนผู้สามารถในการเผยแผ่ ขาดกำลังทรัพย์ในการดำเนินการเผยแผ่ ขาดผู้สนับสนุนในการดำเนินงาน รัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหาได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาทำกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศยุคทศวรรษ 20 ปี บูรณาการการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ด้วยการบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่ คือ การนำเอาการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์เดิมมาคิดวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์หาข้อเด่น ข้อด้อย วิกฤติและโอกาส ปัญหาที่พบ และนำเอาข้อดีของการบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่ ทำการพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรม และสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการสาธารณูปการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

พระครูสุธรรมธีรานุยุต (2565) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานเชิงพุทธเป็นภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการ จำเป็นต้องบริหารจัดการและช่วยขับเคลื่อน ซึ่งมีภาระอยู่ 6 ฝ่าย คือ 1. การปกครอง 2. การศาสนศึกษา 3. การศึกษาสงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การสาธารณูปการ และ 6. การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม

ในบริบทของการบริหารจัดการคณะสงฆ์ จำเป็นต้องเข้าใจถึงธรรมเนียมสูงส่ง (พระธรรมวินัย), นโยบายพันธกิจ และอำนาจหน้าที่, และหลักการบริหารเบื้องต้นคือ หลักการครองตน ครองคน ครองงาน รวมถึงการนำหลักการบริหาร POSDC (Planning การวางแผน, Organizing การจัดองค์การ, Staffing งานบุคลากร, Directing การอำนวยการ, Controlling การกำกับดูแล) มาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

1. P Planning หมายถึง การวางแผน การกำหนดพันธกิจนโยบายของหน่วยเหนือ คือ มหาเถรสมาคม รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์

2. O Organizing หมายถึง การจัดองค์การ กำหนดโครงสร้างของการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาตามอำนาจหน้าที่ โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์

การนำหลักการเหล่านี้มาใช้จะสามารถบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และสามารถเผยแผ่คำสอนไปยังพุทธศาสนิกชนที่สนใจเพื่อเป็นการรักษาพระพุทธศาสนาให้อยู่ได้

พระเมธีวราภรณ์ กตปุณฺโญ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการอริกรรมของคณะสงฆ์ด้านวิเวกปฏิบัติ ควรจัดให้มีการประชุมสงฆ์ เพื่อนำกรณีความขัดแย้งไปเทียบเคียงกับหลักพระธรรมวินัย และเรียกคู่กรณีมาอยู่พร้อมหน้ากันในที่ประชุมสงฆ์ ตามข้อมูลเอกสารหลักฐานและพยานประกอบการวินิจฉัย มีการพูดคุยกันเรื่องวินัยมากขึ้นในการประชุม และควรประชุมเพื่อหาข้อยุติ/แนวทางปฏิบัติให้เป็นแบบเดียวกันของจังหวัด หลักอริกรรมสมณะ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการกับปัญหาหรือความขัดแย้งในสังคมสงฆ์อย่างประสานกลมกลืนสอดคล้องกับทุกปัญหา พระพุทธเจ้าทรงมองเห็นปัญหาของการปกครองสงฆ์ การบัญญัติพระวินัย เพื่อใช้เป็นกฎระเบียบให้ภิกษุประพฤติปฏิบัติเพื่อความดีงามของสังคมสงฆ์ และเพื่อให้ภิกษุประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ในคนหมู่มากย่อมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ภิกษุสงฆ์ก็เช่นกัน เมื่อมีภิกษุไม่ดีหรือมีอสังฆิยะปละมปนเข้ามา ก็ต้องมีหลักเกณฑ์วิธีการที่จะกำจัดคนไม่ดีออกไปจากสังคมเพื่อรักษาคนดีให้คงไว้

ปณฺณธร เขียรชัยพุกฤษ (2563) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุและสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น มีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ และนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรจึงจำเป็นต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เจ้าอาวาสมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์ ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มี

ภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านพระธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุผลตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงต้องมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนาที่กล่าวว่า การบริหารวัด คือ การปกครอง บังคับบัญชา กำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของวัดให้สำเร็จด้วยดีและมีประสิทธิภาพสูงที่สุดอย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพคือ เจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการวัด ไม่มีศักยภาพในการพัฒนาวัด และขาดความรู้ในการสั่งสอนประชาชน นอกจากนี้ ยังพบว่าเจ้าอาวาสจำนวนมากปล่อยปละละเลยพระภิกษุสามเณรในการปกครองให้ประพฤติปฏิบัติไปตามยถากรรม ไม่มีการศึกษาอบรมพระธรรมวินัยอย่างเพียงพอ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด

กฤษฎา อุดชาภูษะ (2565) ได้ให้ความหมายว่า ปัจจุบัน คณะสงฆ์พระสังฆาธิการ ตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสขึ้นไป ต้องยึดถือปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งของมหาเถรสมาคม แต่คำสั่งดังกล่าวยังขาดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ คณะสงฆ์ในอำเภอบางปะอินยังขาดความรู้และความเข้าใจ รวมถึงขาดรูปแบบการทำงานในด้านนี้ ซึ่งยิ่งเห็นได้ชัดในยุคที่เกิดโรคไวรัสโควิด-19 ที่สร้างความลำบากในเรื่องการทำมาหากินและการดำรงชีวิตของบุคคล กลุ่มคน และประชาชนจำนวนมาก ดังนั้น คณะสงฆ์ไม่ควรนิ่งนอนใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสมัยใหม่ โดยการศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และนำมาซึ่งประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่มคน และประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนอย่างมีประสิทธิภาพ

พระปลัดพีระพงศ์ ฐิตธมโม (2566) ได้ให้ความหมายว่า ในยุคปัจจุบัน การบริหารงานคณะสงฆ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะระบบการบริหารที่ดีสามารถทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญและมั่นคง การบริหารที่ดีต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการที่เหมาะสม รวมถึงแนวคิดที่ชัดเจน ซึ่งขึ้นอยู่กับ การแบ่งงานและมอบอำนาจให้กับผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดอิทธิพลต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์ในการจัดระเบียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่มหาเถรสมาคมกำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2505 เมื่อโลกหมุนเวียนและเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และด้านจิตใจ พระสังฆาธิการที่ยังใช้วิธีการบริหารแบบเดิมอาจทำให้

งานพระพุทธศาสนาไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ การปรับตัวของพระสังฆาธิการในการนำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์มาใช้เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ จึงเป็นสิ่งจำเป็น การปรับกลยุทธ์และประยุกต์หลักการหรือแนวทางของพระพุทธเจ้าซึ่งได้วางหลักการบริหารไว้อย่างชัดเจนแล้ว จะช่วยให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกยุคทุกสมัยเพื่อเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ และสังคมไทยต่อไป

สรุปได้ว่า การบริหารงานคณะสงฆ์ในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งปัญหาภายในองค์กรและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ การประทุพติไม่เหมาะสมของพระภิกษุสามเณรบางรูป การขาดระบบระเบียบและการจัดการที่ดี รวมถึงการขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการขาดทรัพยากรสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แนวทางการบริหารงานคณะสงฆ์จึงมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมดั้งเดิมกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ โดยยึดหลักการบริหารงาน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ควบคู่ไปกับการใช้หลักการบริหาร POSDC บทบาทของเจ้าอาวาสและพระสังฆาธิการมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการบริหารงานคณะสงฆ์ โดยต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนารูปแบบการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และปรับปรุงระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย

ท้ายที่สุด การบริหารงานคณะสงฆ์ต้องมุ่งเน้นการผสมผสานระหว่างการรักษาหลักพุทธธรรมดั้งเดิมและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารคณะสงฆ์และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.6 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากิจการสงฆ์

พระสถาพร และ พระสวณัฐกร (2566) ได้ให้ความหมายว่า ปัญหาของการศึกษาคณะสงฆ์ไทยเกิดจากความไม่เป็นเอกภาพ ขาดความรับผิดชอบโดยตรง และขาดระบบที่เป็นระเบียบ หลักสูตรที่มีอยู่ล้าสมัยและไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ทำให้เข้ากับคนรุ่นใหม่ได้ยาก ขาดงบประมาณ ขาดครูบาอาจารย์ และบุคลากรทางการสอน ขาดมาตรฐานทางวิชาการ อุดมการณ์ และความกล้าหาญทางจริยธรรมในการจัดการวิกฤต ในอดีต การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยเป็นแบบให้บริการแก่ภิกษุสามเณรและคนทั่วไป โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา และภิกษุเป็นผู้สอน การเรียนการสอนและการอบรมด้านคุณธรรมและวิชาการมีลักษณะให้เปล่า (เรียนฟรี สอนฟรี) ภายใต้อุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ แต่เมื่อมีการตั้งโรงเรียนตามแบบสากล การศึกษาของคณะ

สงฆ์ก็แยกออกจากรัฐ โดยรัฐเป็นผู้ปกครองการศึกษา ปัจจุบันความสำคัญของเป้าหมายหลักในการศึกษาของคณะสงฆ์ดูเหมือนจะเป็นไปในทางอุดมคติมากกว่า เป้าหมายรองจึงมีความหวังในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสำเร็จในเป้าหมายรองอาจนำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมายหลักในอนาคต ผู้บริหารคณะสงฆ์ควรเร่งพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ให้มีคุณภาพ สามารถรักษาสาระของหลักสูตรเดิมไว้ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับการจัดการศึกษาสามัญทั่วไปของรัฐ มิฉะนั้นในอนาคต คณะสงฆ์อาจประสบปัญหาขาดแคลนผู้เข้ามาบวชเรียนและสืบต่อพระพุทธศาสนาอย่างรุนแรง

พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ และ พระอุดมสิทธินายก คุณังกร (2567) ได้ให้ความหมายว่าการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและจำนวนผู้เรียนที่ลดลง โดยพบว่าปัญหาหลักมาจากการขาดการบูรณาการระหว่างหลักสูตรดั้งเดิมกับความต้องการของสังคม การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน ตลอดจนการขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจถึงคุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาแผนกธรรมต่อสาธารณชน ส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงลบและขาดแรงจูงใจในการเข้าศึกษา การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มจำนวนผู้เรียน และสร้างความยั่งยืนให้การศึกษาศาสนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระมหาเจษฎ์ณกฤษฎ์ ปญฺญาวโร (2567) ได้ให้ความหมายว่า ยุคสมัยเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษาไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปัจจุบันการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นการจัดการศึกษาตามโบราณราชประเพณี โดยพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจากภาครัฐยังไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริง จึงเป็นหน้าที่ที่เจ้าอาวาสต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น และไม่สามารถตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของชาติได้ (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พุทธศักราช 2562, 2562. ผลจากสภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ไม่มีกฎหมายรองรับก่อให้เกิดปัญหาดังนี้: ประการที่หนึ่ง ระบบการบริหารการศึกษาไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการบริหารจัดการภายในวัด เพราะนโยบายการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ถ้าเจ้าอาวาสไม่สามารถจัดหางบประมาณมาสนับสนุนการศึกษาได้ วัดนั้นก็ต้องปิดสำนักลง ไม่มีการเรียนการสอน ประการที่สอง การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนผิดเพี้ยนไปจากพระธรรมวินัย เนื่องจากพระภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ประการที่สาม ครูสอนและผู้เรียนจะหันเหไปศึกษาเล่าเรียนการศึกษารูปแบบอื่น ซึ่งมีกฎหมายรองรับ

อย่างถูกต้อง มีสวัสดิการ แรงจูงใจ และงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การศึกษาคณะสงฆ์ชาตบุคลากร ทั้งที่เป็นครูสอนและผู้เรียน ถือเป็นผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

พระครูวินัยธรพิชิตศักดิ์ สุทธิจาโค (2567) ได้ให้ความหมายว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ครูสอนพระปริยัติธรรมบางรูปบางสำนักยังขาดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยบางสำนักเรียนขาดแคลนสื่อการสอนทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เป็นต้น สำนักเรียนขาดการวัดผลและประเมินผลด้วยแบบทดสอบระหว่างเรียนหรือหลังจบบทเรียน และบางสำนักเรียนขาดแคลนงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน คณะสงฆ์ควรจัดการนิเทศอบรมเทคนิคเสริมทักษะการสอนแก่ครูสอนพระปริยัติธรรม โดยมุ่งให้ความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ทุกสำนักเรียนควรสนับสนุนการปรับใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน สำนักเรียนควรส่งเสริมให้มีการทำแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังจบบทเรียน และคณะสงฆ์ควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุหรืออุปกรณ์การศึกษาตามจำนวนผู้เรียนของแต่ละสำนักเรียน ปัญหาส่วนใหญ่ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา คือ ทุนสนับสนุนและการนำโอกาสการให้ความรู้แก่ประชาชนที่ถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาสอนให้ปฏิบัติใช้อย่างมีประสิทธิภาพยังมีไม่มาก ทำให้เห็นว่าการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐมมีการดำเนินการอยู่แล้ว แต่ต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ให้มีความรู้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นกำลังในการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป ส่วนข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาควรมีพระสังฆาธิการที่มีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ของการศาสนศึกษาให้สมบูรณ์ เพราะหากคณะสงฆ์มีความพร้อมในการรองรับด้านการศึกษาแล้ว ย่อมทำให้ประชาชนมาวัดแล้วเกิดศรัทธา เกิดความยินดี เกิดความสุขใจ มาทำบุญ ทำกุศลต่าง ๆ

พระยงยุทธ กตธูโร (2564) ได้ให้ความหมายว่า โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาอย่างต่อเนื่อง การเข้ามาของเทคโนโลยีในสังคมมนุษย์ทำให้การสื่อสารรวดเร็วขึ้น ในการพัฒนาการสอนในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการสอนคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้าถึงทุกกลุ่มชนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นบันไดขั้นแรกในการพัฒนาชาติและการรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคง สังคมไทยถือว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนระดับกลางให้มีความสามารถในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอย่างสมดุลและเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ ครูจึงถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีบทบาทในการกลมเกลียวจิตใจ อบรมสั่งสอนอย่างต่อเนื่องตามพัฒนาการแต่ละวัย การประเมินผลการเรียนรู้ต้องถูกต้องและเหมาะสม ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับ การวัดผลและประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่

สำคัญในการศึกษา ซึ่งสามารถนำผลที่ได้มาใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา ติดตาม และตัดสินใจทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิราพัชร วงศาโรจน์ (2567) ได้ให้ความหมายว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากิจการสงฆ์ การพัฒนาด้านร่างกาย นักเรียนบางคนอาจมีสมาธิสั้นและความคิดที่เป็นของตัวเองมาก จึงอาจไม่สนใจในการทำกิจกรรมทางศาสนา เช่น การนั่งสมาธิ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจดูน่าเบื่อและไม่น่าสนใจ สถานการณ์โรคโควิด-19 อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมควรทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป และครอบครัวควรมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนา โดยไม่ใช้วิธีการบังคับ

การพัฒนาด้านจิตใจ ควรส่งเสริมเยาวชนให้มีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นอันดับแรก เพราะจริยธรรมที่ดีเป็นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และการปกครอง การขาดคุณธรรมอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าความรู้ เพราะคนที่มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมอาจนำไปสู่ความเสียหายได้มากกว่าคนที่มีรู้น้อยแต่มีคุณธรรม

การพัฒนาด้านสังคม ปัจจุบันเทคโนโลยีและกลุ่มเพื่อนอาจทำให้เด็กไม่อยากจะเข้าร่วมกิจกรรมทางวัด เนื่องจากเด็กจะมุ่งไปที่เทคโนโลยีและโทรศัพท์มือถือ ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติดและปัญหาครอบครัว อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาต่าง ๆ การพัฒนาเยาวชนในทุกด้านควรทำอย่างเป็นระบบและมีการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม โดยใช้แนวทางที่เหมาะสมและปรับให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการของเยาวชนในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการในยุคปัจจุบัน ปัญหาหลักที่พบคือความไม่เป็นเอกภาพในการจัดการศึกษา การขาดความรับผิดชอบโดยตรง และการขาดระบบที่เป็นระเบียบ นอกจากนี้ หลักสูตรที่ใช้อยู่ยังล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ไม่สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ได้ ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการขาดมาตรฐานทางวิชาการที่เหมาะสม

การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีส่งผลให้การศึกษาของคณะสงฆ์ต้องปรับตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม การขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอจากภาครัฐทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ช้า

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย และขาดการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม

เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ มีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยยังคงรักษาสาระสำคัญของหลักสูตรคำสอนไว้ ควรมีการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ากับการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นในการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาของ คณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีความเข้มแข็งและได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม

ท้ายที่สุด การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ควรคำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างการรักษาคูณค่าดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาและการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคมสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้เรียน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน

2.1.7 ภารกิจหลักในการปกครองพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์

พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนติพิโล และ พระมหากฤษณ์นินต์เสฏฐเมธี (2563) ได้ให้ความหมายว่า ภารกิจหลักในการปกครองพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์และการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์การบริหารจัดการคณะสงฆ์เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทันกับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนี้

1. การปกครอง ได้แก่ การดูแลคุ้มครอง โดยเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะปกครองต้องดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัดหรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

2. การศาสนศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรมบาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง การจัดพระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบทางบาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรมบาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียน การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

3. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบ โดยดำเนินการในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4. การสาธารณูปการ ได้แก่ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส การบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด การจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี การจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัด

5. การศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ โดยการจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งให้พระภิกษุสามเณร นักเรียน ได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม การสงเคราะห์เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

6. การสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนทั่วไป เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรกุศลเกี่ยวกับเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทาน การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

2. สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นจากประชาชน โดยการนำรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีมาประยุกต์ใช้กับปัจจัยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยแยกการดำเนินการใน 4 หัวข้อ ดังนี้

1. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่อยู่อาศัยในวัดหรือประชาชนชุมชนเดียวกันนั้น ผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการต้องดำเนินการแยกตามกลุ่ม ฝ่ายบรรพชิตดำเนินการตามพระธรรมวินัยตามกฎ ระเบียบ หรือคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ฝ่ายฆราวาสดำเนินการตามรูปแบบการแนะนำ อบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมอันดีงาม

2. ศาสนธรรม ได้แก่ หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่จะต้องยึดเป็นหลักเสมอในการบริหารจัดการงานวัดนั้น ๆ จะละเลยเสียไม่ได้ ซึ่งประกอบด้วยพระธรรมและพระวินัย ซึ่งจะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่แต่งเติมให้เกิดความผิดเพี้ยน

3. ศาสนสถาน ได้แก่ ศาสนวัตถุหรือศาสนสมบัติ ได้แก่ วัด และทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสังฆาริมนทรัพย์และอสังฆาริมนทรัพย์ ต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการให้คงอยู่ มีการดูแลบำรุงรักษาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนา

4. ศาสนพิธี ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาและชุมชน อันจัดเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับสังคมทั่วไป เพราะมีความสำคัญต่อ

การบริหารจัดการเป็นอย่างมาก นอกจากต้องจัดการงานพิธีให้มีและต่อเนื่องแล้ว ต้องคำนึงถึงความเจริญทางด้านวัตถุที่มีเข้ามา ทั้งนี้ต้องดำรงความเป็นศาสนพิธีที่เป็นหลักพุทธศาสนาแท้ ๆ ไว้ด้วย

3. พัฒนาองค์ความรู้พระสังฆาธิการให้รอบรู้ทุกด้าน โดยการพัฒนาความรู้ความสามารถพระสังฆาธิการที่มีอำนาจในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านก่อน ด้วยการดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ด้านการปกครอง ต้องมีการพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการปกครองโดยกำหนดให้มีองค์กรหรือสถาบันที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อจะพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการปกครองโดยตรง ควรยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครอง

2. ด้านการศาสนศึกษา ให้พระสังฆาธิการในด้านการศาสนศึกษาคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ให้รู้เท่าทันทางโลก

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้พระสังฆาธิการมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการศึกษา ให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติ เพิ่มการอบรมทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนแก่พระภิกษุ รวมถึงการจัดอุทยานการศึกษาภายในวัด และการอำนวยความสะดวกให้สถานศึกษามาจัดกิจกรรมภายในวัด

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มีความพร้อมทั้งในการพูด เทศน์ การบรรยาย การเขียน และพิมพ์ และแต่งตำราทางวรรณคดี วรรณกรรม ตำราวิชาการ มีการเผยแผ่เชิงรุกผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วารสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

5. ด้านสาธารณูปการ ให้พระสังฆาธิการมีความรู้และรับทราบการสาธารณูปการในยุคโลกาภิวัตน์ที่เน้นด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณ ไม่ให้มีการก่อสร้างวัดเกินความจำเป็น ควรพิจารณาสร้างแต่สิ่งจำเป็นและเหมาะสมกับการใช้สอย คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับว่าคุ้มค่าหรือไม่

6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ การพัฒนาพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ควรจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนรอบข้าง กับสังคมภายนอก ควรจะรู้เรื่องความเดือดร้อนของญาติโยมให้ทั่วถึง โดยจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรืออาจจะประชุมหารือกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนา แนะนำอาชีพให้เหมาะสมกับคนทุกคนในชุมชน

พระครูวินัยธรกมลเมธ กตปุญโญ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาการบริหารยุคใหม่นี้จึงเข้าหลักอยู่ที่ว่าประเทศที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่ยังยึดการปฏิบัติตามหลักธรรมะขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามหลักพระธรรมวินัย ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีใครปฏิรูปพระพุทธศาสนาตามพระธรรมวินัย ยกเว้นการปฏิรูปกิจการบริหารสงฆ์ โดยต้องมีมหาเถระมีส่วนร่วม ไม่ใช่หยิบยื่นให้คนไม่เข้าใจศาสนาออกกฎหมายบังคับใช้จากคนภายนอกสภาของประชาชน ประชาชนยังได้รักษา

หลักธรรมวินัยอยู่เช่นเดิม และฝ่ายสงฆ์แม้ปฏิบัติธรรมะ อยู่ตามถ้ำตามวัดป่า มีประชาชนเคารพนับถือและเป็นที่ยิ่งของประชาชน พระมหากษัตริย์ยังได้พระราชทานตำแหน่งถวายเพื่อให้พระสงฆ์เหล่านั้นได้รับทราบว่าการกระทำคุณงามความดีของพระเหล่านั้นได้มีอยู่ในสายตาของสถาบันหลักของชาวไทย การมอบตำแหน่งฐานะเป็นพระมหากษัตริย์คุณต่อพสกนิกรที่ทำคุณงามความดี ดังนั้นสถาบันวัดกับสถาบันวังจึงมีความผูกพันเกื้อกูล ตั้งแต่ตั้งประเทศที่ตกระกำลำบาก ทุกข์ยาก ก่อตั้งชาติบ้านเมืองมาด้วยกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ พระเจ้าเป็นจะต้องมีรูปแบบสายบังคับบัญชาในการบริหาร เพื่อยังองค์กรสงฆ์ที่เป็นพุทธมามกะให้เจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง อย่างมีระบบ แต่การแยกภาระหน้าที่นั้นจะไม่มีภารกิจขององค์กรปกครองทั้งสองฝ่าย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการปกครอง เป็นอุปสรรคอย่างสำคัญ ขาดการเอาใจใส่ในหน้าที่ การประสานงานระหว่างวัด บ้าน และชุมชน อีกทั้งพระภิกษุที่มักจะลาสิกขาบ่อย สามเณร ด้านการศึกษา จำนวนผู้เรียนพระปริยัติธรรมได้ลดลง ทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี ในขณะที่การศึกษาสายสามัญของพระภิกษุสามเณรยังคงมีจำนวนมาก และในปัจจุบันบางครั้งมีการสอบไม่โปร่งใส ส่งผลให้ได้บุคลากรที่ไม่มีคุณภาพ เพื่อแก้ปัญหาความโปร่งใส ด้านการศึกษาสงเคราะห์บุคลากรในการศึกษาในรุ่นต่อไป ต้องทำควบคู่ไปกับการตั้งศูนย์การศึกษาในการอบรมครูพระหรือครูสอนหนังสือให้มีศักยภาพ ปัญหาและอุปสรรคที่ใหญ่ที่สุดและมีความจำเป็นมากที่สุดในการขับเคลื่อนภารกิจในด้านนี้คือเรื่องงบประมาณหรือเงินทุนในการบริหารจัดการ ด้านการเผยแผ่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเผยแผ่ในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนไปตามกลุ่มเป้าหมาย ด้านสาธารณูปการ ขาดงบประมาณในการบูรณะปฏิสังขรวัดวาอาราม และด้านสาธารณสงเคราะห์ ขาดการสนับสนุนและไม่สนใจ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ

พิมพ์ลัส นัสบุสย (2566) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม นำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์ที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรูปแบบแนวคิดและวิธีการในการปกครองคณะสงฆ์ เชื่อว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ฉะนั้น การเป็นนักบริหารที่ดีต้องเป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นผู้ตกข่าว บริหารต้องรวดเร็วและแม่นยำ การจะแก้ปัญหาใด ๆ นั้น ต้องแก้ในขณะนั้น อุปมาเปรียบเหมือนตีเหล็กต้องตีตอนร้อน การปกครองเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องดูทันที นั่นหมายถึงการที่จะแก้ไขทันเหตุการณ์ได้ก็ต้องทำขณะนั้น อย่าชะลอจนเรื่องเงียบหายไปโดยไม่สนใจ นิ่งเฉย จะทำให้เสียระบบการทำงาน เสียระบบการปกครอง การบริหารงานต้องมีการจัดระบบให้ดี ลำดับเหตุการณ์ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ อย่างนี้ดูตาย ต้องชวนช่วยหางานอยู่เสมอ การข่าวข้อมูล

สื่อสารต้องรวดเร็วทันใจทันเหตุการณ์ เมื่อได้รับข่าวสารข้อมูลแล้วต้องรายงานผู้บังคับบัญชาของตนเองโดยเป็นลายลักษณ์อักษร รายงานความคืบหน้าสถานการณ์และการทำเชิงรุก รู้ทัน รู้คน รู้งาน รู้กาล เป็นแววมองเลือกหาคนที่มีฝีมือมาร่วมทีม เพื่อสนองงานและให้พิจารณาความดีความชอบให้กำลังใจด้วยผลงานที่เขาได้ทำ นั่นคือ การส่งเสริมคนดีมีฝีมือได้ทำงาน การทำอย่างนั้นอย่าให้กระทบกระทั่งระบบการปกครองในระดับเบื้องบนหรือระดับสูงขึ้นไป

พระใบฎีกามงคล ปณฺญาทีโป (2567) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารวัดเป็นการบริหารจากข้างบนสุดลงมาถึงข้างล่าง ความเป็นวัดไม่มีประเทศและการรวบอำนาจของเจ้าอาวาสซึ่งทำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างถูกต้องตามข้อบังคับกฎหมาย แต่สิ่งสำคัญคือองค์ความรู้ที่จะพัฒนาสมรรถนะของเจ้าอาวาสนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะเป็นความเตรียมความพร้อมที่จะขึ้นสู่ตำแหน่งเมื่อมีตำแหน่งการบริหารวัดและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ย่อมสามารถที่จะบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูง ดังนั้น บทความเรื่องนี้จึงมุ่งเน้นอาศัยตำราการวิเคราะห์และการสังเคราะห์จากผู้เขียนจึงได้เขียนในเรื่องของการพัฒนาสมรรถนะการบริหารวัดเชิงของเจ้าอาวาสในประเทศไทยเพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของการบริหารจัดการวัดและแนวทางในการพัฒนารวมถึงการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะโดยภาพรวมให้ผู้เขียนได้เข้าใจและเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการต่อไป

พระณัฐวุฒิ พันทะลีและคณะ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ทำให้วัดต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการบริหารจัดการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารวัดต้องมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการบริหารไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการบริหารวัดที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากสมัยก่อนอย่างมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากขึ้น นอกจากการบริหารจัดการวัดตามภารกิจหลัก 6 ประการแล้ว ยังต้องมีการใช้หลักการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับวัด ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารวัดจะต้องเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ที่จะเป็นผู้บริหารวัดต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม และที่สำคัญจะต้องเป็นนักบริหารที่มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต้องเว้นจากความมีอคติทั้งปวง ตั้งมั่นในหลักพรหมวิหารธรรมเป็นแกนหลักของการบริหารวัด อันจะเป็นกำลังที่สำคัญของพระพุทธศาสนาสืบไป

พระบุญเสริม จิรวทฒนเมธและคณะ (2567) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาสังคมด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการมีความสำคัญในการช่วยเหลือสังคมอย่างยั่งยืน ไม่ใช่เพียงเพื่อ

บรรเทาวิกฤตชั่วคราวเท่านั้น พระสงฆ์มีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนมาตลอด โดยดำเนินงานผ่านการสนองตอบต่อนโยบายขององค์กรคณะสงฆ์ และการมีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น ดังที่สมเด็จพระสังฆราชทรงตรัสว่า “วัดไม่ได้เป็นเพียงที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนอีกด้วย” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวัดควรมีศักยภาพในการช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อนอย่างต่อเนื่องตามบทบาทที่ดำรงมาตั้งแต่อดีต ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 วิกฤตการณ์ครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการสาธารณสุข วิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) เกิดขึ้น ส่งผลให้สถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันการศึกษา เศรษฐกิจ และครอบครัว ต้องปรับตัวในการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน การประชุมมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561 มีมติเห็นชอบในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อปรับบทบาทของคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเน้นการทำงานเชิงรุกเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการประสานงานกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการตอบโจทย์ปัญหาที่สังคมเผชิญอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการคณะสงฆ์ในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี โดยยังคงรักษาหลักพระธรรมวินัยและบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม การบริหารกิจการคณะสงฆ์ประกอบด้วย 6 ด้านหลัก ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ในแต่ละด้านมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัย และการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือสังคมให้ตอบสนองต่อปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น ผู้บริหารคณะสงฆ์ โดยเฉพาะเจ้าอาวาสและพระสังฆาธิการ จำเป็นต้องพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารจัดการสมัยใหม่ควบคู่ไปกับการยึดมั่นในหลักพระธรรมวินัย พวกท่านต้องมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการปรับตัวและความเข้าใจในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังต้องสามารถประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความท้าทายสำคัญในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ การลดลงของจำนวนผู้เข้ามาบวชเรียน การปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี และการสื่อสารสมัยใหม่ และการรักษาความศรัทธาของประชาชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ประกอบด้วย การปรับปรุงระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีคุณภาพและทันสมัย การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่และการบริหารจัดการ การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และการปรับรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสมัยใหม่

ท้ายที่สุด การบริหารจัดการคณะสงฆ์ในปัจจุบันต้องสามารถรักษาสมดุลระหว่างการคงไว้ซึ่งหลักพระธรรมวินัยและการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้พระพุทธศาสนายังคงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจและสังคมไทยอย่างยั่งยืน

2.2 พื้นที่ในการวิจัย

2.2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ประวัติจังหวัดขอนแก่น

ประวัติของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเริ่มก่อตั้งเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 อายุเพียงแค่อายุร้อยกว่าปีก็คงจะกล่าวไม่ได้ว่าเป็นเมืองเก่า แต่ที่จริงแล้วดินแดนบนที่ราบสูงแห่งนี้ มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมากไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติ หรือทางอารยธรรม ดังที่มีการค้นพบซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์อายุนับล้านปี พบชุมชนเมืองโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่ง ตลอดจนปราสาทขอมสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 ด้วยอารยธรรมที่สั่งสมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สิ่งที่ไม่ใช่จะเป็น วัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถานต่าง ๆ จึงล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้ทราบความเป็นมาของคนไทยและชาติไทยขอนแก่นไม่เพียงจะเป็นศูนย์กลางของภาคอีสาน โดยเหตุผลทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเทคโนโลยี ด้วยเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่นระบบสาธารณสุขโรค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองรถโดยสารประจำทางวิ่งบริการหลายสาย มีที่พักบริการหลายระดับตั้งแต่ห้องพักราคาย่อมเยา ไปจนถึงโรงแรมระดับห้าดาว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้วย ขอนแก่นมีพื้นที่ประมาณ 10,885 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 24 อำเภอ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภูและเลย

ทิศใต้ ติดกับจังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และมหาสารคาม

ทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์และชัยภูมิ

คำขวัญประจำจังหวัด

“พระธาตุขามแก่น เสียงแคนดอกคูน ศูนย์รวมผ้าไหม ร่วมใจผูกเสี่ยว เที่ยวขอนแก่นนครใหญ่ ไดโนเสาร์สิรินธรเน่ สุดเท่เหรียญทองแรกมวยโอลิมปิก”

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยสามารถแบ่งสภาพพื้นที่ออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. บริเวณที่สูงทางด้านตะวันตก เริ่มตั้งแต่อำเภอภูผาม่าน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นเขาหินปูนตะปุ่มตะป่ำ เช่น ภูผักหนาม ภูซำดีหมี เป็นต้น สลับกับพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยที่มี

ระดับความสูงประมาณ 250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จากนั้นพื้นที่จะมีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดไปทางอำเภอสีชมพู อำเภอชุมแพ และอำเภอหนองเรือ ที่มีระดับความสูงประมาณ 200 - 240 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีภูเขารูปแอ่ง หรือภูเขาเว้าอยู่ติดอำเภอภูเวียง

2. บริเวณที่สูงตอนกลางและด้านเหนือ สภาพพื้นที่เป็นเทือกเขาของภูเก้า ภูเม็ง ภูพานคำ เป็นแนวขวางมาจากด้านเหนือ แล้ววกลงมาทางตะวันตกเฉียงใต้ โดยไหล่เขาด้านบนมีความสูงและลาดชันมาก มีความสูงประมาณ 300 - 660 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนไหล่เขาด้านล่างมีความลาดชันน้อย มีระดับความสูงประมาณ 220 - 250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพพื้นที่นี้ครอบคลุมพื้นที่อำเภอกระนวน อำเภอเขาสนวงวาง อำเภอน้ำพอง อำเภออุบลรัตน์ อำเภอบ้านฝาง และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย

3. บริเวณแอ่งโคราช ครอบคลุมพื้นที่ทางด้านใต้จังหวัด สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงประมาณ 150 - 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีบางส่วนเป็นเนินที่มีระดับความสูงประมาณ 170 - 250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางและลาดต่ำไปหาที่ราบลุ่มที่ขนานกับลำน้ำชี ซึ่งมีความสูงประมาณ 130 - 150 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่บริเวณนี้ได้แก่ ด้านใต้อำเภอกระนวน อำเภอน้ำพอง อำเภอเมือง อำเภอพระยืน อำเภอฆ้องชัย แล้วพื้นที่จะลาดชันขึ้นไปทางตะวันออก เป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดมีความสูงประมาณ 200 - 250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และค่อนข้างราบ มีความสูงประมาณ 170 - 180 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่อำเภอชนบท อำเภอบ้านไผ่ อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ อำเภอพล อำเภอหนองสองห้อง อำเภอเปือยน้อย กิ่งอำเภอบ้านแฮด และกิ่งอำเภอโนนศิลา (ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน, 2562).

ภูมิอากาศ

จังหวัดขอนแก่นอยู่ในเขตร้อนชื้นมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน (พฤษภาคม ถึงตุลาคม) ฤดูหนาว (พฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์) ฤดูร้อน (มีนาคม ถึง กันยายน) ปริมาณน้ำฝนในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2541 - 2545) ฝนตกโดยเฉลี่ย 1,393.06 มิลลิเมตร/ปี

การปกครอง

จังหวัดขอนแก่นแบ่งการปกครองตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้มีการจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ราชการส่วนภูมิภาค มีส่วนราชการประจำจังหวัด 29 ส่วนราชการ แบ่งการปกครองออกเป็น 26 อำเภอ 198 ตำบล 2,307 หมู่บ้าน 280 ชุมชน
2. ราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 4 แห่ง เทศบาลตำบล 28 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 190 แห่ง
3. ราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจ 208 หน่วยงาน

ประชากร

ข้อมูลประชากร กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนมีนาคม พ.ศ.2562 จังหวัดขอนแก่นมีประชากร จำนวน 1,802,872 คน แยกเป็นชาย 887,501 คน หญิง 915,371 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองขอนแก่น มีจำนวน 416,285 คน ส่วนอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอเวียงเก่า มี จำนวน 19,950 คน

สถานที่ท่องเที่ยว

ขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และที่ดังระดับโลก คือการค้นพบไดโนเสาร์ ที่อำเภอภูเวียง พันธุ์ซอโรพอด ชื่อภูเวียงโกซอร์ส สิรินครเน่ มีอายุประมาณ 120 –130 ล้านปี จัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ อำเภอภูเวียง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เด่นของจังหวัด ได้แก่ เขื่อนอุบลรัตน์ บึงแก่นนคร และถ้ำค้างคาว สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ พระธาตุขามแก่น พระมหาธาตุแก่นนคร (วัดหนองแวง) และภูเป้อยู่ยง ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวขอนแก่นได้แก่ หมู่บ้านจุงจาง และหมู่บ้านเต่า นอกจากนี้จังหวัดขอนแก่นยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าศึกษาค้น ได้แก่ เมืองโบราณโนนเมือง และภูประภาชัย (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดขอนแก่น, 2562).

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้มีผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องดังนี้

พระครูวิลาศกาญจนธรรม สุธมมปญโญ (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการทางยุทธศาสตร์ของวัดท่าขุ่นตามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้วยกระบวนการวิเคราะห์สวอต ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทางยุทธศาสตร์ของวัดท่าขุ่นได้ดำเนินตามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1. การปกครอง 2. การศาสนศึกษา 3. การเผยแผ่ 4. การ สาธารณูปการ 5. การศึกษาสงเคราะห์ และ 6. การสาธารณสงเคราะห์ บน พื้นฐานของการวิเคราะห์สวอต 4 ด้าน คือ 1. จุดแข็ง และ 2. จุดอ่อน ทั้งสองข้อนี้ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในขององค์กร ส่วนข้อ 3. โอกาส และ 4. อุปสรรค เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก จากการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์สวอตเป็นกระบวนการวิเคราะห์สภาพการณ์ของการบริหารองค์กร วัดท่าขุ่นได้้น ๑ กระบวนการนี้มาใช้ท าให้ค้นพบปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการ จากนั้น ได้สังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวตามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน แต่ละ ด้านท าให้ได้ยุทธศาสตร์การจัดการวัด ดังนี้ 1. ยุทธศาสตร์การปกครอง ด้วยการ กระจายอำนาจ การสร้างสรรค์บุคลากรใหม่และการมอบหมายงานให้ร่วมรับผิดชอบ 2. ยุทธศาสตร์การศาสนศึกษา ด้วยการให้ทุกคนแสวงหาความรู้เพื่อ พัฒนาตน พัฒนาคณะ และพัฒนางาน 3. ยุทธศาสตร์การเผยแผ่ ด้วยการเผยแผ่ค า สอนของพระพุทธเจ้าในทุกวิถี ทุกเวลา และทุกโอกาส 4. ยุทธศาสตร์การ สาธารณูปการ ด้วยการรักษาของเก่า เสริมสร้างของใหม่ ไม่ทิ้งเอกลักษณ์ไทย กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม 5. ยุทธศาสตร์การศึกษาสงเคราะห์ ด้วยการให้วัดสร้าง คนคนสร้างชาติ 6. ยุทธศาสตร์การสาธารณสงเคราะห์ ด้วยการคิณก ำไรให้สังคม และการให้การสงเคราะห์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ยุทธศาสตร์ของวัดท่าขุ่น 6 ประการ ที่ก ำหนดขึ้นนี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ สภาพการณ์ของวัดท่าขุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากสังเคราะห์เข้ากับหลักการ ทางพระพุทธศาสนาจะเห็นว่า ปัจจัยภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) มีลักษณะคล้าย แนวคิดเรื่องโยนิโสมนสิการ ส่วนปัจจัยภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) คล้าย แนวคิดเรื่องปรโตโฆสะเป็นอย่างมาก

พระปลัดธีรวัฒน์ ชูติปญโญ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการ อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการ อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการปกครอง ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และ 2. แนวทางส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการ อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1. ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการควรศึกษากฎ ระเบียบ กติกาและระเบียบการปฏิบัติงานปฏิบัติตนให้ชัดเจนเพื่อนำสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ด้านการศาสนศึกษาควรมีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรมบาลี แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์สามเณรศึกษาพระปริยัติธรรมที่หลากหลาย 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ควรมีการช่วยเหลือเกื้อกูลให้เยาวชนและประชาชนได้รับการศึกษาอันสมควรแก่ศักยภาพและอัตภาพ 4. ด้านการเผยแผ่ควรจัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนา อบรมสมณวิปัสสนากรรมฐาน และการบรรยายธรรมหรือปาฐกถาธรรม 5. ด้านการสาธารณูปการควรส่งเสริมให้มีการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุ และศาสนสถานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรสำรวจต้องการจำเป็นและให้ความช่วยเหลือพระสงฆ์ที่สอดคล้องกับความต้องการ

พระครูพิพิธวรกิจจาทร ละ คณะ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ผลการวิจัยพบว่า 1. การเปิดรับข่าวสารการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามพันธกิจของวัดอยู่ในระดับมากโดยมากที่สุดคือด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมาคือ ด้านการปกครอง ด้านงานสาธารณูปการภายในวัด ด้านงานสาธารณสงเคราะห์การศึกษาสงเคราะห์ และด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ตามลำดับ และมีความถี่ของสื่อที่เปิดรับอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ/กิจกรรมเกี่ยวกับสื่อใหม่ มากกว่าสื่อ/กิจกรรมเกี่ยวกับสื่อดั้งเดิม 2. การรับรู้ภาพลักษณ์ปัจจุบันอยู่ในระดับมาก โดยมากที่สุดคือด้านเอกลักษณ์ขององค์กร รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านชื่อเสียง ด้านการให้บริการ และด้านการติดต่อระหว่างบุคคล ตามลำดับ 3. การรับรู้ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยมากที่สุดคือด้านเอกลักษณ์ขององค์กร รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทาง ด้านชื่อเสียง ด้านการให้บริการ และด้านการติดต่อระหว่างบุคคล ตามลำดับ 4. การรับรู้ภาพลักษณ์ปัจจุบันน้อยกว่าภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ ทั้งด้านชื่อเสียง ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการให้บริการ ด้านการติดต่อระหว่างบุคคล และโดยภาพรวม 5. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการปกครอง ด้านงานสาธารณูปการภายในวัด ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ การศึกษาสงเคราะห์ ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป และการเปิดรับสื่อฯ โดยรวม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ปัจจุบันและภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ของวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พระครูมนูญกิจจาทร กิตติปัญญา (2565) การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร โดยผลการศึกษาพบว่า ในยุคเริ่มแรกพระพุทธเจ้าได้ทรงบริหารด้วยพระองค์เอง ต่อมาเมื่อจำนวนพระสงฆ์เพิ่มมากขึ้น จึงทรงมอบอำนาจให้หมู่สงฆ์บริหารงานกันเอง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีการพัฒนามาตามลำดับจนถึงในยุคปัจจุบัน มีแนวทางการบริหารงานคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยกำหนดให้

คณะสงฆ์มีภาระงานแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1. การปกครอง 2. การศาสนศึกษา 3. การศึกษา สงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การสาธารณูปการ และ 6. การสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังแบ่งหน่วยงานปกครองในระดับต่าง ๆ ของคณะสงฆ์เป็น 6 หน่วย คือ 1. คณะใหญ่ 2. คณะสงฆ์ภาค 3. คณะสงฆ์จังหวัด 4. คณะสงฆ์อำเภอ 5. คณะสงฆ์ตำบล 6. คณะสงฆ์วัด

พระครูกิตติภัทรานุกูล (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธจริยศาสตร์ในการปฏิบัติ ศาสนกิจเพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า พุทธจริยศาสตร์ในการปฏิบัติ ศาสนกิจเพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ของพระนิสิตในด้านการปกครอง ควรยึดหลักอภิปรินิยธรรม 7 ด้าน การศึกษาควรยึดหลักพละ 5 ด้าน การเผยแผ่ควรยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน การสาธารณูปการควรยึดหลักทศธรรม ด้านการศึกษาสงเคราะห์ควรยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้าน การสาธารณสงเคราะห์ควรยึดหลักบารมีธรรม ตามแนวทางการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน พบว่า ด้านการปกครอง พระนิสิตต้องให้ความสำคัญและทำงานร่วมกับเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนัก ด้านการศึกษา การทำงานในแต่ละด้านย่อมมีปัญหาตามมาบ้าง การทำงานจึงต้องอาศัยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางการทำงาน ประพฤติและปฏิบัติย่อมส่งผลให้มีความราบรื่น ผ่านพ้นอุปสรรคได้ ด้านการเผยแผ่ พระนิสิตเมื่อได้ศึกษาในภาคทฤษฎีแล้ว ย่อมมีประสบการณ์ด้านการทำงาน การเผยแผ่ความรู้ในด้านต่าง ๆ ด้านการสาธารณูปการ การให้ทานเป็นการสละทรัพย์สิ่งของและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การสนับสนุนส่งเสริมด้านทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียน หรือจัดโครงการอบรมให้ความรู้การดำเนินชีวิตและหลักธรรมคำสอน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระนิสิตมีความช่วยเหลือผู้อื่นในด้านต่าง ๆ มีความเมตตา กรุณา และทานเป็นพิเศษ

พระบัวสอน (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของ ประชาชน ใน เขต ป ก ครอง ของ ค ณ ะ ส ง ฆ ์ ภ า ค 10 ผล การ วิ จ ย พ บ ว่า 1. การสังเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 1.นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2.รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3.รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สาธารณสงเคราะห์ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเสริมสร้างเจตคติและด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษา

สงเคราะห์ ด้านความรู้ความเข้าใจ 3.รูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไควร์-แอสควร์ (Chi-Square) เท่ากับ 3320.519 ค่าชี้แจงความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 1503 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-Value) เท่ากับ 0.0594 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.886 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker-Lewis (TLI) เท่ากับ 0.866 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0061 ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเฉลี่ยเศษของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.057 มีค่าระหว่าง 0.005-0.80 ผลการตรวจสอบรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี4. ผลการประเมินยืนยันรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 4.60)

พระมหาคณอง (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะสงฆ์ภาค10 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการบริหารกิจการคณะสงฆ์และหลักธรรมาภิบาลต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค10 1. การเผยแผ่ศาสนาขาดการวางแผนเชิงรุก 2. การศาสนศึกษาขาดแคลนงบประมาณอุดหนุน3. การศึกษาสงเคราะห์ขาดการมีส่วนร่วม4. การสาธารณสงเคราะห์ขาดการวางแผน5. การสาธารณูปการการขัดแย้งกับชุมชน 6. การปกครองขาดโครงสร้างที่เหมาะสมและงานวิจัยเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยมิติการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือด้านการศึกษา (\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.69) โดยตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัวได้แก่ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ด้านสาธารณูปการและด้านการปกครองสามารถทำนายบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.513 มีอำนาจทำนายร้อยละ 25.20 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายมีค่า 1.990 และปัจจัยธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือหลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.57) โดยตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัวได้แก่ด้านหลักนิตรธรมด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านความคุ้มค่าและด้านหลักการตอบสนองสามารถร่วมกันทำนายบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.691 มีอำนาจทำนายร้อยละ 47.80 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายมีค่า 1.863

พระครูปริยัติคุณาวุธ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 ในงาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1.หลักสาธารณสงเคราะห์มี 6 ประการได้แก่ 1. การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม 2. การศาสนศึกษา 3. การศึกษาสงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การสาธารณูปการและ 6. การสาธารณสงเคราะห์ 2. หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1. ทานการให้ การแบ่งปันสิ่งของ การเสียสละประโยชน์ส่วนตัว 2. ปิยวาจาการใช้วาจาที่ถูกต้องไพเราะเป็นเครื่องผูกใจคน 3. อุตถจริยาการทำตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่น 4. สมานัตตตาคความเสมอต้นเสมอปลาย ความเป็นกัลยาณมิตรให้บุคคลมีความมั่นใจว่าน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ 3. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีมี 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ 3. ด้านการช่วยเหลือและมีส่วนร่วมต่อสาธารณสมบัติ 4. ด้านการช่วยเหลือประชาชนทั่วไป และ 5. ด้านการให้อาการและสถานที่ของวัดเช่นสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลการสร้างฌาปนสถานมีเมรุเผาศพที่เก็บศพเป็นต้น วัดจึงเป็นที่รวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติและวัฒนธรรม

เสาวรณย์ ดีลิ้วน (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2. ผลการเปรียบเทียบ บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อจำแนกตามอายุ จำนวนพรรษา และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับ .001 ขณะจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลกพบว่าแตกต่างกันในทุกด้าน ส่วนวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่าไม่มีความแตกต่าง

พระครูรัตนสุตาภรณ์ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนา ภายใต้กระบวนการทัศน์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า การขยายตัวของข้อมูลข่าวสาร วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมเจริญก้าวหน้า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ก่อตั้งประชาคมอาเซียนขึ้น เพื่อเร่งรัดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ การเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่นี้ พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและเพิ่มศักยภาพในหลายด้าน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงควรเป็นเชิงรุกมากขึ้น เช่น ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ด้านความลึกซึ้งในพุทธธรรม ด้านกลยุทธ์ในการสอนธรรมะและนำการปฏิบัติธรรม ด้านความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ด้านการคงไว้ซึ่ง

ความศรัทธา และด้านการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ การเผยแผ่ศาสนาธรรมเชิงกลยุทธ์ การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่ศาสนาธรรม และการส่งเสริมและสนับสนุนการแก้ปัญหา เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนก็มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จึงต้อง เตรียมพร้อมกับการกิจของคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

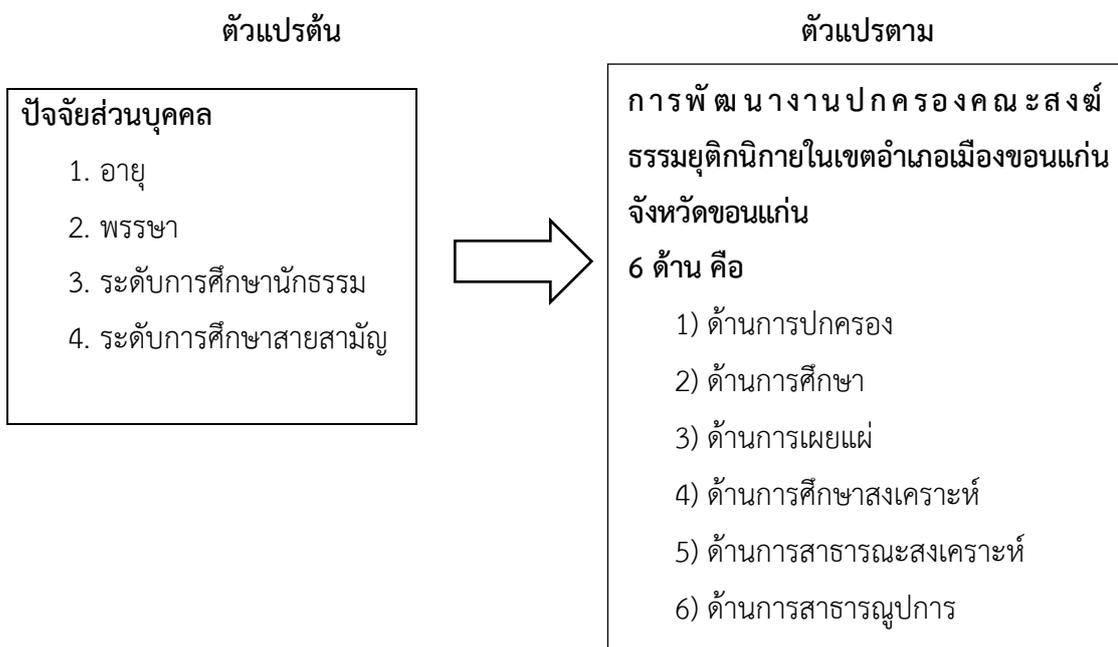
2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการรวบรวมแนวคิด เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น แล้วข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ให้ทราบถึงปัญหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาภารกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ตารางที่ 2.4.1 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	พระครูวินัยธรรมานะ หิริธมโม (2567)	พระคิวกฤติ ชัยพนและคณะ (2566)	พระครูปลัดสิทธิกรรณ์ วรญาโณ (2566)	พระครูสุทธธรรมประสิทธิ์ (2566)	พระครูประโชติอินทคุณ (เทพธานี) (2566)	พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (2567)	พระพุฒิพันธ์ จันทวิโส (2567)	พระมหาวิเชษฐ์ สุวตพัฒนา (2566)	พระครูปลัดสุวัฒนสิริคุณ (2563)	พระปลัดพิระพงษ์ ฐิติธมโม (2566)	รวม
1. ด้านปกครอง	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
2. ด้านการศึกษา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
3. ด้านการเผยแผ่	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	/	/			/	/	/	/		/	7
5. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	/	/			/	/	/	/		/	7
6. ด้านการสาธารณูปการ	/	/		/	/	/	/	/		/	8

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นกรอบแนวคิดในส่วนที่เป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตามในการศึกษา โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิกอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2.4.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณเรื่อง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาเชิงปริมาณโดยมี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา ระดับการศึกษา 3) เพื่อศึกษาเสนอแนะ การพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยการศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้โดยการศึกษาค้นคว้าได้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล
- 3.7 การวัดค่าตัวแปร
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย
- 3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งหมด 350 รูป (บัญชีกลางปี คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายธรรมยุต จังหวัดขอนแก่น, 2566) รายละเอียดการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาจากประชากร พระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายจังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเร็จ จันทรสุวรรณ, 2547 : 38) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 รูป

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละตำบล จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเร็จ จันทรสุวรรณ, 2547: 38) ดังนี้

	N	=	$\frac{N}{1+Ne^2}$	
เมื่อ	n	=	ขนาดของหน่วยตัวอย่าง	
	N	=	ประชากรทั้งหมด	
	e	=	ระดับความคลาดเคลื่อนกลุ่มตัวอย่าง	
ประชากร	N	=	350 รูป	
	e	=	0.05	
แทนค่า	n	=	$\frac{350}{1+350 (0.05)^2}$	
		=	$\frac{350}{1+350 (0.0025)}$	
	n	=	187 รูป	

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 คน

3.3 เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) อายุ 2) พรรษา 3) ระดับการศึกษาสายมัธยมศึกษา 4) ระดับการศึกษาสายสามัญ ข้อคำถามเป็นลักษณะการตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระดับคะแนน (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบคำถาม 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
มาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย จากเอกสารตำรารวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบตรวจรายการ (Checklist)

3.4.3 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบของลิเคิร์ท

3.4.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

3.4.5 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา

3.4.6 นำแบบสอบถามจากข้อ 3.4.5 ที่ผ่านการตรวจแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาหาความตรงของเนื้อหา และความชัดเจนเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. พระครูวุฒิชัยธรรมสาร, ผศ.ดร.

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2. ผศ.ดร. อัครเดช นีละโยธิน

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรปรัชญา
ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา

สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3.4.7 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร

$$\text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง แทนผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในข้อนั้น

N หมายถึง แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยเลือกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.4.8 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลอง (Try - Out) จำนวน 30 รูป โดยใช้กับคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.886

3.4.9 จัดพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยเดินทางไปอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 รูป การดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานวิจัยของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. ผู้วิจัยได้ติดต่อเจ้าอาวาสในแต่ละวัด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูล
3. ทำการซักซ้อมความเข้าใจกับผู้ร่วมที่จะไปแจกแบบสอบถามซึ่งนี้ได้รับความอนุเคราะห์ จากเจ้าอาวาสในแต่ละวัด ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการ วิจัย พร้อมกับอธิบายแบบสอบถามโดยละเอียดเพื่อช่วยให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
5. ในการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการติดต่อกับเจ้าอาวาส หรือรักษาการแทนเจ้าอาวาส วัดในพื้นที่ก่อนลงพื้นที่จริงในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อที่จะได้ทราบถึงการพัฒนา งานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายของแต่ละวัด จะได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามได้อย่างมี ประสิทธิภาพ
6. ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถตอบได้เอง ผู้วิจัยและทีมงานจะใช้อ่าน แบบสอบถามให้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ
7. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตาม จำนวน 187 ชุด ตามที่กำหนดของกลุ่มตัวอย่าง
8. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามว่ากลุ่มตัวอย่างได้ ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 187 ชุด เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ ประมวลผลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในเครื่องมือที่ได้รับคืนมา
2. แจกนับแบบสอบถามตามข้อ 1 และตรวจให้คะแนนแต่ละฉบับเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. นำผลการแจกนับและคะแนนมาหาค่าทางสถิติ ดังนี้
 - 3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วเสนอแบบความเรียง
 - 3.2 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 3.3 การทดสอบสมมุติฐาน เป็นการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกาย ตามปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ พรรษา ระดับ

การศึกษาสายนักรรรมและระดับการศึกษาสายสามัญ ใช้สถิติทดสอบ One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงข้อเสนอแนะ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการพัฒนา
งานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น รวบรวมข้อมูลทำ
การจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นแล้วเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3.7 การวัดค่าตัวแปร

3.7.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.อายุ

20 – 29 ปี

30 – 39 ปี

40 – 49 ปี ขึ้นไป

2. พรรษา

1 – 10 พรรษา

11 – 20 พรรษา

21 พรรษา ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษานักรรรม

ชั้นตรี

ชั้นโท

ชั้นเอก

4. ระดับการศึกษาสายสามัญ

ระดับประถมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

3.7.2 ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ

มากที่สุด ระดับคะแนน 5

มาก ระดับคะแนน 4

ปานกลาง ระดับคะแนน 3

น้อย ระดับคะแนน 2

น้อยที่สุด ระดับคะแนน 1

โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการแปรผล ดังนี้

4.20 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.40 – 4.19 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

2.60 – 3.39 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.80 – 2.59 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.79 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

อันตรภาคชั้น จำนวนระดับสูงสุด-จำนวนระดับต่ำสุด = $5 - 1 = 0.8$

จำนวนระดับทั้งหมด 5

(ขีดจำกัดบนของชั้นแรก = ขีดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น - 0.01)

(สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, 2547, หน้า 245) โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการแปลผล

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงสำรวจ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.8.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

3.8.2 สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.8.3 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบของกลุ่มคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ถึงความแตกต่างของ ระดับการศึกษาสายมัธยมศึกษา และระดับการศึกษาสายสามัญ ต่อปัจจัยส่วนบุคคล ในการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษาสายมัธยมศึกษา และระดับการศึกษาสายสามัญ วิเคราะห์โดยใช้ One - Way ANOVA การเปรียบเทียบของกลุ่มคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ One - Way ANOVA

3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางและบรรยายประกอบใต้ตาราง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และ การทดสอบสมมติฐานการศึกษา ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสามัญ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ผลการศึกษามีดังนี้ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
20 – 29 ปี	81	43.32
30 – 39 ปี	44	23.53
40 – 49 ปี	62	33.16
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามอายุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 81 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.32 ลำดับต่อมา ระดับอายุ 40 – 49 ปี จำนวน 62 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.16 และน้อยที่สุดคือ อยู่ในระดับอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.53

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรษา

พรรษา	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
1-10 พรรษา	115	61.50
11-20 พรรษา	28	14.97
21 พรรษา ขึ้นไป	44	23.53
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามพรรษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับพรรษา 1-10 พรรษา จำนวน 115 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.50 ลำดับต่อมา ระดับพรรษา 21 พรรษา ขึ้นไป จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.97 และน้อยที่สุดคือ อยู่ในระดับอายุ 11-20 พรรษา จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.97

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

ระดับนักธรรม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
ชั้นตรี	64	34.22
ชั้นโท	46	24.60
ชั้นเอก	77	41.18
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานักธรรมครั้งนี้ โดยจำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับนักธรรมชั้นเอก จำนวน 77 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.18 ลำดับต่อมา ระดับนักธรรมชั้นตรี จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.22 และน้อยที่สุดคือ ระดับนักธรรมชั้นโท จำนวน 46 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.60

ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

ระดับการศึกษาสายสามัญ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	17	9.09
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	37	19.79
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	39	20.86
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	94	50.27
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากมีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 94 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.27 ลำดับต่อมา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 20.86 ลำดับต่อมา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 19.79 และน้อยที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะข้อมูลทั่วไป ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ข้อ	การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการปกครอง	3.66	.69	มาก
2.	ด้านการศาสนศึกษา	3.56	.71	มาก
3.	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.61	.66	มาก
4.	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.52	.66	มาก
5.	ด้านสาธารณูปการ	3.59	.71	มาก
6.	ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.64	.70	มาก
	โดยรวม	4.32	.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยมากพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปกครอง ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.69) ลำดับต่อมา ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.70) ลำดับต่อมา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.66) ลำดับต่อมา ด้านสาธารณูปการ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.71) ลำดับต่อมา ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.66)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง

ข้อ	ด้านการปกครอง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ท่านเห็นความสำคัญการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น	3.90	.92	มาก
2.	ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นให้ความสำคัญเพื่อพัฒนางานการปกครองเชิงบูรณาการ	3.80	.93	มาก
3.	ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีการกระจายอำนาจทางการปกครองให้พระสังฆาธิการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น	3.59	.85	มาก
4.	ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีกระบวนการยุติธรรมที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง	3.51	.86	มาก
5.	ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาตามกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน	3.51	.94	มาก
โดยรวม		3.66	.69	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเห็นความสำคัญการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.92) ลำดับต่อมา ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นให้ความสำคัญเพื่อพัฒนางานการปกครองเชิงบูรณาการ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.93) ลำดับต่อมา ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีการกระจายอำนาจทางการปกครองให้พระสังฆาธิการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น

($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.85) มีสองด้านที่มีค่าเท่ากันและที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีกระบวนการยุติธรรมที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.86) และท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาตามกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.94)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา

ข้อ	ด้านการศาสนศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาเรื่องทาน (การให้) เป็นลักษณะของการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ให้แก่คนอื่นเพื่อบูรณาการ	3.71	.95	มาก
2	คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน	3.57	.85	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้หลักอรรถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) แก่บุคคลอื่น	3.62	.97	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสม่ำเสมอไม่ถือตัว (สมานัตตยา)	3.39	.97	ปานกลาง
5.	คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาท	3.49	1.00	มาก
โดยรวม		3.56	.71	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาเรื่องทาน (การให้) เป็นลักษณะของการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ให้แก่คนอื่นเพื่อบูรณาการ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.95) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการพัฒนาศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้หลักอรรถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) แก่บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.97) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการเจรจาดูด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.85) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาท ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 1.00) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ใน

ระดับปานกลาง คือ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสม่ำเสมอไม่ถือตัว (สมานัตตยา) ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.97)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ข้อ	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุน การศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน)	3.53	.94	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ธรรมศึกษาให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ (ปิย วาจา)	3.41	.86	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา)	3.81	.94	มาก
4.	คณะสงฆ์การพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่าง สม่ำเสมอ (สมานัตตยา) อยากเป็นระบบ	3.74	.82	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการศึกษาเสริมเคราะห์ร่วมกันกับ หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.)	3.56	1.00	มาก
โดยรวม		3.61	.66	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.94) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์การพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (สมานัตตยา) อยากเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.82) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการศึกษาเสริมเคราะห์ร่วมกันกับหน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.00) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.94) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ธรรมศึกษาให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ (ปิยวาจา) ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.86)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อ	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์ทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.65	.91	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้มีวิถีไพเราะ (ปิยวาจา)	3.49	.92	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พุทธศาสนา	3.58	.85	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการพัฒนางาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ด้านการเผยแผ่	3.48	.88	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการรณรงค์ด้านการเผยแผ่ข่าวสาร พระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์	3.41	.95	มาก
โดยรวม		3.52	.66	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์ทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.91) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.85) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้มีวิถีไพเราะ (ปิยวาจา) ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.92) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการพัฒนางาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ด้านการเผยแผ่ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการรณรงค์ด้านการเผยแผ่ข่าวสารพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.95)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ

ข้อ	ด้านสาธารณูปการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน)	3.60	.94	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีการเจรจาด้วย ถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา)	3.51	.89	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่น	3.60	.96	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบมีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในเอกสารสิทธิ์ของวัด	3.59	.92	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน หัวหน้าสถานโบราณสถานโบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา	3.63	.88	มาก
โดยรวม		3.59	.71	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน หัวหน้าสถานโบราณสถานโบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.88) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.94) และ คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.96) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบมีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในเอกสารสิทธิ์ของวัด ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.89)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการพัฒนางานปกครองคณะ
สงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

ข้อ	ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการให้ (ทาน) เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสุข สงเคราะห์	3.84	.95	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิย วาจา) ในการประชุม ทั้งภาครัฐและเอกชน	3.69	.84	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถ จริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน	3.70	.88	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้ มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในวัด	3.57	.89	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแล และบริหาร ภารกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ได้	3.40	1.00	มาก
โดยรวม		3.64	.70	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละ
ข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์มีการให้ (ทาน) เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสุข
สงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.95) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์
(อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.88) ลำดับต่อมา คณะ
สงฆ์มีการส่งเสริมให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม ทั้งภาครัฐและเอกชน
($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.84) ลำดับต่อมา คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้
มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในวัด ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแล และบริหารภารกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ได้
($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 1.00)

4.3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรมระดับการศึกษา และระดับการศึกษาสายสามัญ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA)

สมมติฐานที่ 1 คณะสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

4.3.1 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

(n = 187)

	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
การพัฒนางาน ปกครองคณะสงฆ์	ระหว่างกลุ่ม	3.819	2	1.910	4.280	.015*
	ภายในกลุ่ม	82.097	184	.446		
จำแนกตามอายุ	รวม	85.916	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า คณะสงฆ์ในทุกช่วงอายุ มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 187)

การพัฒนางานปกครองคณะ สงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่าง	3.383	2	1.692	3.660	.028*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	85.032	184	.462		
	รวม	88.415	186			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่าง	4.182	2	2.091	4.271	.015*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	90.080	184	.490		
	รวม	94.263	186			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่าง	4.427	2	2.213	5.287	.006*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	77.036	184	.419		
	รวม	81.463	186			
4. ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	ระหว่าง	1.843	2	.922	2.158	.118
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	78.577	184	.427		
	รวม	80.420	186			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่าง	1.244	2	.622	1.234	.294
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	92.794	184	.504		
	รวม	94.038	186			
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระหว่าง	2.275	2	1.137	2.382	.095
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	87.840	184	.477		
	รวม	90.115	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกช่วงอายุ มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าอายุคูใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามอายุ

(n = 187)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี
20 - 29 ปี	-	-.23945	.12111
30 - 39 ปี	-	-	.36056*
40 - 49 ปี	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามอายุ

(n = 187)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี
20 - 29 ปี	-	-.16897	.22561
30 - 39 ปี	-	-	.39457*
40 - 49 ปี	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD

พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ

(n = 187)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี
20 - 29 ปี	-	-.08878	.28718*
30 - 39 ปี	-	-	.37595*
40 - 49 ปี	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

4.3.2 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา

สมมติฐานที่ 2 คณะสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา

(n = 187)

การพัฒนางาน	แหล่งความ	SS	Df	MS	F	Sig.
	แปรปรวน					
ปกครองคณะสงฆ์	ระหว่างกลุ่ม	7.114	2	3.557	8.305	.000
	ภายในกลุ่ม	78.802	184	.428		
จำแนกตามพรรษา	รวม	85.916	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามพรรษา พบว่า คณะสงฆ์ในทุกพรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 187)

การพัฒนางานปกครอง คณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	2.395	2	1.198	2.562	.080
	ภายในกลุ่ม	86.020	184	.467		
	รวม	88.415	186			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	9.483	2	4.742	10.291	.000*
	ภายในกลุ่ม	84.780	184	.461		
	รวม	94.263	186			
3. ด้านการศึกษา สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	5.632	2	2.816	6.833	.001*
	ภายในกลุ่ม	75.830	184	.412		
	รวม	81.463	186			
4. ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	3.522	2	1.761	4.213	.016*
	ภายในกลุ่ม	76.899	184	.418		
	รวม	80.420	186			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	3.568	2	1.784	3.628	.028*
	ภายในกลุ่ม	90.470	184	.492		
	รวม	94.038	186			
6. ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	7.511	2	3.755	8.365	.000*
	ภายในกลุ่ม	82.604	184	.449		
	รวม	90.115	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกพรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าพรรษาใดๆใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามพรรษา

(n = 187)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา
1 – 10 พรรษา	-	-.04298	.52130*
11 – 20 พรรษา	-	-	.56429*
21 – 30 พรรษา	-	-	-
31 – 40 พรรษา	-	-	-
41 พรรษา ขึ้นไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา

(n = 187)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา
1 – 10 พรรษา	-	.11093	.42067*
11 – 20 พรรษา	-	-	.30974
21 – 30 พรรษา	-	-	-
31 – 40 พรรษา	-	-	-
41 พรรษา ขึ้นไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา

(n = 187)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา
1 – 10 พรรษา	-	.05870	.33142*
11 – 20 พรรษา	-	-	.27273
21 – 30 พรรษา	-	-	-
31 – 40 พรรษา	-	-	-
41 พรรษา ขึ้นไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มี

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา

(n = 187)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา
1 – 10 พรรษา	-	.10857	.33455*
11 – 20 พรรษา	-	-	.22597
21 – 30 พรรษา	-	-	-
31 – 40 พรรษา	-	-	-
41 พรรษา ขึ้นไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา

(n = 187)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา
1 – 10 พรรษา	-	.20752	.48154*
11 – 20 พรรษา	-	-	.27403
21 – 30 พรรษา	-	-	-
31 – 40 พรรษา	-	-	-
41 พรรษา ขึ้นไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

4.3.3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

สมมติฐานที่ 3 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 4.24 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 187)

การพัฒนางาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ปกครองคณะสงฆ์	ระหว่างกลุ่ม	7.154	2	3.577	8.357	.000
จำแนกตามระดับ	ภายในกลุ่ม	78.762	184	.428		
การศึกษานักธรรม	รวม	85.916	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม พบว่า คณะสงฆ์ในทุกะดับการศึกษานักธรรม มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 187)

การพัฒนางานปกครอง คณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	1.843	2	.921	1.958	.144
	ภายในกลุ่ม	86.573	184	.471		
	รวม	88.415	186			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	9.893	2	4.947	10.788	.000*
	ภายในกลุ่ม	84.369	184	.459		
	รวม	94.263	186			
3. ด้านการศึกษา สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	4.046	2	2.023	4.808	.009*
	ภายในกลุ่ม	77.417	184	.421		
	รวม	81.463	186			
4. ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	6.800	2	3.400	8.498	.000*
	ภายในกลุ่ม	73.620	184	.400		
	รวม	80.420	186			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	7.607	2	3.803	8.097	.000*
	ภายในกลุ่ม	86.431	184	.470		
	รวม	94.038	186			
6. ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	3.527	2	1.764	3.748	.025*
	ภายในกลุ่ม	86.588	184	.471		
	รวม	90.115	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษานักธรรม มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการปกครอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าระดับการศึกษานักธรรมคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 187)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.32269*	.53105*
ชั้นโท	-	-	.20836
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 187)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.11413	.33344*
ชั้นโท	-	-	.21931
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 187)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.25258*	.44095*
ชั้นโท	-	-	.18837
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 187)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.35503*	.45418*
ชั้นโท	-	-	.09915
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 187)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.12921	.31481*
ชั้นโท	-	-	.18560
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

4.3.4 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

สมมติฐานที่ 4 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 4.31 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 187)

การพัฒนางานปกครอง คณะสงฆ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษาสาย สามัญ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	4.032	3	1.344	3.004	.032
ภายในกลุ่ม	81.884	183	.447			
รวม	85.916	186				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษาสายสามัญ มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.32 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 187)

การพัฒนางานปกครอง คณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	1.255	3	.418	.878	.454
	ภายในกลุ่ม	87.161	183	.476		
	รวม	88.415	186			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5.423	3	1.808	3.724	.012*
	ภายในกลุ่ม	88.839	183	.485		
	รวม	94.263	186			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	1.541	3	.514	1.176	.320
	ภายในกลุ่ม	79.922	183	.437		
	รวม	81.463	186			
4. ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	4.765	3	1.588	3.842	.011*
	ภายในกลุ่ม	75.655	183	.413		
	รวม	80.420	186			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	4.754	3	1.585	3.248	.023*
	ภายในกลุ่ม	89.284	183	.488		
	รวม	94.038	186			
6. ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	4.770	3	1.590	3.410	.019*
	ภายในกลุ่ม	85.344	183	.466		
	รวม	90.115	186			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษาสายสามัญ มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าระดับการศึกษาสายสามัญคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 187)

ระดับการศึกษาสาย สามัญ	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญา ตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.37393	.42202*	.58623*
ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	.04809	.21231
ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช.	-	-	-	.16421
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 187)

ระดับการศึกษาสาย สามัญ	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญา ตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.28617	.40633*	.52941*
ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	.12017	.24324
ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช.	-	-	-	.12308
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 187)

ระดับการศึกษาสาย สามัญ	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญา ตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.52019 *	.51312 *	.57171*
ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	-.00707	.05152
ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช.	-	-	-	.05859
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 187)

ระดับการศึกษาสาย สามัญ	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญา ตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.57806*	.59095*	.49750*
ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	.01289	-.08056
ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช.	-	-	-	-.09345
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง
ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐาน	โดยรวม	ด้านการปกครอง	ด้านการศาสนาศึกษา	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ด้านสาธารณูปการ	ด้านสาธารณสงเคราะห์
1. อายุ (F-test)	4.280*	3.660*	4.271*	5.287*	2.158*	1.234*	2.382*
2. พรรษา (F-test)	8.305*	2.562*	10.291*	6.833*	4.213*	3.628*	8.365*
3. ระดับการศึกษา นักธรรม (F-test)	8.357*	1.958*	10.788*	4.808*	8.498*	8.097*	3.748*
4. ระดับการศึกษา สายสามัญ (F-test)	3.004*	.878*	3.724*	1.176*	3.842*	3.248*	3.410*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.37 สรุปได้ว่า เมื่อทดสอบสมมติฐานของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน พบว่า มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 4.38 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	ข้อเสนอแนะการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์	ความถี่
1.	ด้านการปกครอง ให้การสนับสนุนพระสังฆาธิการในเขตพื้นที่ ให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ในด้านของการปกครองในแต่ละพื้นที่ไม่ควรให้พื้นที่อื่นมายุ่งในพื้นที่นั้น ๆ ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง และร่วมมือกับภาครัฐเข้าช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ที่เดือดร้อนจากเหตุต่าง ๆ	5
2.	ด้านการศึกษา อยากให้มีการสนับสนุนการศึกษาแก่พระเถรทุกรูป มุ่งเน้นไปที่การศึกษาทางโลกและให้ความสำคัญมากกว่า การศึกษาทางธรรม บาลี ควรเน้นการศึกษาทางโลก เนื่องจาก พระเถรในยุคสมัยปัจจุบัน มีโอกาสลาสิกขามากกว่า ยุคสมัยก่อน หากลาสิกขาไปอาจจะไม่สามารถใช้ชีวิตในฐานะคฤหัสถ์ได้	7
3	ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการศึกษาแก่พระเถร ในด้านการให้ทุนสำหรับพระเถร ได้เรียนธรรม บาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ให้ความเสมอต้นเสมอปลาย และเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา ควรส่งเสริมให้มากขึ้น	8
4	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมและจัดอบรมพระเถรสำหรับการ ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ แนะนำควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพระเถร สำหรับการฝึก การที่และการเรียนรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	10
5.	ด้านสาธารณูปการ การจัดหาทุนอย่างเหมาะสมเพื่อช่วยในการบูรณะ วัดวาอารามและพื้นที่การศึกษาของพระเถรภายในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	5
6.	ด้านสาธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์มีน้ำใจดี สงเคราะห์ในแต่เขตของตัวเองควรแบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับ ความเดือดร้อน ด้านนี้ยกย่องให้ดียิ่ง	6
	รวม	41

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีความถี่สูงสุดโดยเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย 3 อันดับ พบว่าด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมและจัดอบรมพระเถรสำหรับการ ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ เน้นควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพระเถร สำหรับการฝึก การที่ และการเรียนรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความถี่ 10 รองลงมาได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการศึกษาแก่พวณเฑาะ ในด้านการให้ทุนสำหรับพระ เถร ได้เรียนธรรม บาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ให้ความเสมอต้นเสมอปลาย และเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา ควรส่งเสริมให้มากขึ้น ความถี่ 8 รองลงมาได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา อยากให้มีการสนับสนุนการศึกษาแก่พระเถรทุกรูป มุ่งเน้นไปที่การศึกษาทางโลกและให้ความสำคัญมากกว่า การศึกษาทางธรรม บาลี ควรเน้นการศึกษาทางโลก เนื่องจาก พระเถรในยุคสมัยปัจจุบัน มีโอกาสลาสิกขามากกว่า ยุคสมัยก่อน หากลาสิกขาไปอาจจะไม่สามารถใช้ชีวิตในฐานะคฤหัสถ์ได้ ความถี่ 7 รองลงมาได้แก่ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ คณะสงฆ์มีน้ำใจดี สงเคราะห์ให้แก่เขตของตัวเองควรแบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับ ความเดือดร้อน ด้านนี้ยกย่องให้ดีเยี่ยม ความถี่ 6 รองลงมาได้แก่ ด้านการปกครอง ให้การสนับสนุน พระสังฆาธิการในเขตพื้นที่ ให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ในด้านของการปกครองในแต่ละพื้นที่ไม่ควรให้พื้นที่อื่นมายุ่งในพื้นที่นั้น ๆ ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง และร่วมมือกับภาครัฐเข้าช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ที่เดือดร้อนจากเหตุต่าง ๆ และ ด้านสาธารณูปการ การจัดหาทุนอย่างเหมาะสมเพื่อช่วยในการบูรณะ วัดวาอารามและพื้นที่ การศึกษาของพระเถรภายในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ความถี่ 5

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ

3) เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทาง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรคณะสงฆ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนทั้งหมด 350 รูป กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างคณะสงฆ์ในการวิจัย 187 รูป ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะเปรียบเทียบหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษิตตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การเปรียบเทียบการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสามัญ ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 81 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.32 รองลงมาคือ ระดับอายุ 40 – 49 ปี จำนวน 62 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.16 และน้อยที่สุดคือ อยู่ในระดับอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.53

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยมากพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปกครอง ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านสาธารณูปการ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.66)

2.1 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเห็นความสำคัญการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.92) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นให้ความสำคัญเพื่อพัฒนางานการปกครองเชิงบูรณาการ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.93) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการกระจายอำนาจทางการปกครองให้พระสังฆาธิการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.85) มีสองด้านที่มีค่าเท่ากันและที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีกระบวนการยุติธรรมที่ซอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.86) และ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.94) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาใน

แต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเห็นความสำคัญการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ($\bar{X} = 3.90$, $S.D. = 0.92$) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นให้ความสำคัญเพื่อพัฒนางานการปกครองเชิงบูรณาการ ($\bar{X} = 3.80$, $S.D. = 0.93$) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการกระจายอำนาจทางการปกครองให้พระสังฆาธิการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.59$, $S.D. = 0.85$) มีสองด้านที่มีค่าเท่ากันและที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีกระบวนการยุติธรรมที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.51$, $S.D. = 0.86$) และ ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.51$, $S.D. = 0.94$)

2.2 1 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายจัดให้มีการศึกษาเรื่องทาน (การให้) เป็นลักษณะของการเอื้อเพื่อเพื่อแผ้วถางให้แก่คนอื่นเพื่อบูรณาการ ($\bar{X} = 3.71$, $S.D. = 0.95$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้หลักอรรถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) แก่บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.62$, $S.D. = 0.97$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.57$, $S.D. = 0.85$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาท ($\bar{X} = 3.49$, $S.D. = 1.00$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสม่ำเสมอไม่ถือตัว (สมานัตตยา) ($\bar{X} = 3.39$, $S.D. = 0.97$)

2.3 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) ($\bar{X} = 3.81$, $S.D. = 0.94$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (สมานัตตยา) อยากรเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.74$, $S.D. = 0.82$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการศึกษาเสริมเคราะห้ร่วมกันกับหน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) ($\bar{X} = 3.56$, $S.D. = 1.00$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) ($\bar{X} = 3.53$, $S.D. = 0.94$) และข้อ

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ (ปิยวาจา) ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.86$)

2.4 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายทำยุทธศาสตร์ การเผยแผ่และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{X} = 3.65, S.D. = 0.91$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการประพุดิสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.85$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์เผยแผ่ให้มีวจีไพเราะ (ปิยวาจา) ($\bar{X} = 3.49, S.D. = 0.92$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนางาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ด้านการเผยแผ่ ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 0.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการรณรงค์ด้านการเผยแผ่ข่าวสารพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.95$)

2.5 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการทำนุบำรุงศาสนสถาน หัวหน้าสถานโบราณสถานโบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.88$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) ($\bar{X} = 3.60, S.D. = 0.94$) และคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.60, S.D. = 0.96$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบมีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในเอกสารสิทธิ์ของวัด ($\bar{X} = 3.59, S.D. = 0.92$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.89$)

2.6 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการให้ (ทาน) เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.95$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.88$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการส่งเสริมให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม ทั้งภาครัฐและเอกชน ($\bar{X} = 3.69, S.D. = 0.84$) รองลงมาคือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการจัดตั้ง

กองทุนเพื่อการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในวัด ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแล และบริหารภารกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ได้ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 1.00)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตัวแปร อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม ระดับการศึกษา และระดับการศึกษาสายสามัญ รายละเอียดในแต่ละกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุพบว่า คณะสงฆ์ในทุกช่วงอายุ มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าอายุคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.1.1 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.2 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.3 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี สงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.4 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.5 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ ไม่มีความแตกต่างกัน

3.1.6 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2 ความคิดเห็นต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา พบว่า คณะสงฆ์ในทุกพรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าอาชีพคูใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.2.1 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง ไม่มีความแตกต่างกัน

3.2.2 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 - 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 - 30 พรรษา สงฆ์ที่มีพรรษา 11 - 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 - 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.3 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 - 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 - 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.4 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 - 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 - 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.5 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 - 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 - 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.6 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 - 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 - 30 พรรษา มีการพัฒนางานปกครอง

คณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม พบว่า คณะสงฆ์ในทุกะดับการศึกษานักธรรม มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม แตกต่างกันอย่างเห็นด้านการปกครอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าระดับการศึกษานักธรรมคูใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.3.1 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง ไม่มีความแตกต่างกัน

3.3.2 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3.3 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3.4 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3.5 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3.6 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการ

พัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4 ความคิดเห็นต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษาสายสามัญ มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าระดับการศึกษาคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.4.1 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง ไม่มีความแตกต่างกัน

3.4.2 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.3 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่มีความแตกต่างกัน

3.4.4 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.5 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.6 การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง ให้การสนับสนุนพระสังฆาธิการในเขตพื้นที่ ให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ในด้านของการปกครองในแต่ละพื้นที่ไม่ควรให้พื้นที่อื่นมายุ่งในพื้นที่นั้น ๆ ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง และร่วมมือกับภาครัฐเข้าช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ที่เดือดร้อนจากเหตุต่าง ๆ 2) ด้านสาธารณูปการ การจัดหาทุนอย่างเหมาะสมเพื่อช่วยในการบูรณะ วัดวาอารามและพื้นที่การศึกษาของพระเถรภายในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 3) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ คณะสงฆ์มีน้ำใจดี สงเคราะห์ในแต่เขตของตัวเองควรแบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ด้านนี้ยกย่องให้ดีเยี่ยม 4) ด้านการศาสนศึกษา อยากให้มีการสนับสนุนการศึกษาแก่พระเถรทุกรูป มุ่งเน้นไปที่การศึกษาทางโลกและให้ความสำคัญมากกว่า การศึกษาทางธรรม บาลี ควรเน้นการศึกษาทางโลก เนื่องจาก พระเถรในยุคสมัยปัจจุบัน มีโอกาสลาสิกขามากกว่า ยุคสมัยก่อน หากลาสิกขาไปอาจจะไม่สามารถใช้ชีวิตในฐานะคฤหัสถ์ได้ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการศึกษาแก่พวเนล ในด้านการให้ทุนสำหรับพระเถร ได้เรียนธรรม บาลี ไม่แบ่งแยกกว่าเป็นฝ่ายใด ให้ความเสมอต้นเสมอปลาย และเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา ควรส่งเสริมให้มากขึ้น 6) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมและจัดอบรมพระเถรสำหรับการ ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ แนะนำควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพระเถร สำหรับการฝึก การที่ และการเรียนรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.2.1 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวม มีการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านสาธารณูปการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดธีรวัฒน์ ศิริภทราธิวัฒน์ (ชุตินิพนธ์) (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการ อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครองของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ในแต่ละระดับชั้น คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ขอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุทธิมณีนิพนธ์) (2564) กล่าวว่า ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการทางยุทธศาสตร์ของวัดท่าขนุนตามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้วยกระบวนการวิเคราะห์สวอต ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทางยุทธศาสตร์ของวัดท่าขนุนได้ดำเนินตามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ การปกครอง บนพื้นฐานของการวิเคราะห์สวอต 4 ด้าน คือ 1) จุดแข็ง และ 2) จุดอ่อน ทั้งสองข้อนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในขององค์กร ส่วนข้อ 3) โอกาส และ 4) อุปสรรค เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก จากการศึกษพบว่า การ

วิเคราะห์สวอตเป็นกระบวนการวิเคราะห์สภาพการณ์ของการบริหารองค์กร วัดท่าขนุนได้นำกระบวนการนี้มาใช้ทำให้ค้นพบปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการ จากนั้นได้สังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวตามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน แต่ละด้านทำให้ได้ยุทธศาสตร์การจัดการวัด ดังนี้ 1. ยุทธศาสตร์การปกครอง ด้วยการกระจายอำนาจ การสร้างสรรค์บุคลากรใหม่และการมอบหมายงานให้ร่วมรับผิดชอบ 2. ยุทธศาสตร์การศาสนศึกษา ด้วยการให้ทุกคนแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนางาน 3. ยุทธศาสตร์การเผยแผ่ ด้วยการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าในทุกวิถี ทุกเวลา และทุกโอกาส 4. ยุทธศาสตร์การสาธารณูปการ ด้วยการรักษาของเก่า เสริมสร้างของใหม่ ไม่ทิ้งเอกลักษณ์ไทย กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม 5. ยุทธศาสตร์การศึกษาสงเคราะห์ ด้วยการให้วัดสร้างคน คนสร้างชาติ 6. ยุทธศาสตร์การสาธารณสงเคราะห์ ด้วยการคืนกำไรให้สังคม และการให้การสงเคราะห์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ยุทธศาสตร์ของวัดท่าขนุน 6 ประการที่กำหนดขึ้นนี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์สภาพการณ์ของวัดท่าขนุนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากสังเคราะห์เข้ากับหลักการทางพระพุทธศาสนาจะเห็นว่า ปัจจัยภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) มีลักษณะคล้ายแนวคิดเรื่องโยนิโสมนสิการ ส่วนปัจจัยภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) คล้ายแนวคิดเรื่องปรโตโฆสะเป็นอย่างมาก

(2) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ด้านการศาสนศึกษาของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการในการศึกษาบาลี นักรธรรม ธรรมศึกษา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ มหาวิทยาลัยสงฆ์ และการศึกษาตามอัธยาศัย บูรณาการกันอย่างเป็นระบบ คณะสงฆ์มีการจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาในพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัด เพื่อบูรณาการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ เช่น กำหนดระบบเทียบมาตรฐานคุณวุฒิ อัตรานิตยภัต (เงินเดือน) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาแบบกลไกในการสร้างศาสนทายาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระบวรสอน ทองสลับ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ผลการวิจัยพบว่า 1. การสังเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สาธารณสงเคราะห์ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเสริมสร้างเจตคติ และด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการ

พัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านความรู้ความเข้าใจ 3. รูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไควร์-สแควร์ (Chi-Square) เท่ากับ 3320.519 ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 1503 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-Value) เท่ากับ 0.0594 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.886 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker-Lewis (TLI) เท่ากับ 0.866 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0061 ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเฉลี่ยเศษของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.057 มีค่าระหว่าง 0.005-0.080 ผลการตรวจสอบรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี 4. ผลการประเมินยืนยันรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10

(3) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์มีการสงเคราะห์พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่น้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระมหาคณอง จันทรคำลอย (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะสงฆ์ภาค 10 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการบริหารกิจการคณะสงฆ์และหลักธรรมาภิบาลต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 1) การเผยแผ่ศาสนาขาดการวางแผนเชิงรุก 2) การศาสนศึกษาขาดแคลนงบประมาณอุดหนุน 3) การศึกษาสงเคราะห์ขาดการมีส่วนร่วม 4) การสาธารณสงเคราะห์ขาดการวางแผน 5) การสาธารณูปการการขัดแย้งกับชุมชน 6) การปกครองขาดโครงสร้างที่เหมาะสม และงานวิจัยเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยมิติการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือ

ด้านการศาสนศึกษา ($X = 4.52$, $S.D. = 0.69$) โดยตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัวได้แก่ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ด้านสาธารณูปการและด้านการปกครองสามารถทำนายบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.513 มีอำนาจทำนายร้อยละ 25.20 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายมีค่า 1.990 และปัจจัยธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10 ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือหลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.55$, $S.D. = 0.57$) โดยตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัวได้แก่ด้านหลักนิติธรรมด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านความคุ้มค่าและด้านหลักการตอบสนองสามารถร่วมกันทำนายบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลของวัดในสังกัดคณะภาค 10

(4) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบันเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่และประชาสัมพันธ์กิจการพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลตรวจสอบมาตรฐานของบุคลากร ด้านการเผยแผ่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการณรงค์ จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนา และศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูรัตนสุตาภรณ์ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนาภายใต้กระบวนการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า การขยายตัวของข้อมูลข่าวสาร วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมเจริญก้าวหน้า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ก่อตั้งประชาคมอาเซียนขึ้น เพื่อเร่งรัดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ การเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่นี้ พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและเพิ่มศักยภาพในหลายด้าน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงควรเป็นเชิงรุกมากขึ้น เช่น ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ด้านความลึกซึ้งในพุทธธรรม ด้านกลยุทธ์ในการสอนธรรมะและนำการปฏิบัติธรรม ด้านความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ด้านการคงไว้ซึ่งความศรัทธา และด้านการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ การเผยแผ่ศาสนาธรรมเชิงกลยุทธ์

การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่ศาสนาธรรม และการส่งเสริมและสนับสนุนการแก้ปัญหา เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนก็มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จึงต้องเตรียมพร้อมทั้งภารกิจของคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

(5) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถานให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน คณะสงฆ์มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารการจัดการศาสนสมบัติของวัด คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน ส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถในด้านการสาธารณูปการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัดให้เป็นระบบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เสาวรณย์ ดีล้วน (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อจำแนกตามอายุ จำนวนพรรษา และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับ .001 ขณะจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลกพบว่าแตกต่างกันในทุกด้าน ส่วนวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่าไม่มีความแตกต่าง

(6) การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนาให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้ คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณสงเคราะห์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระครูปริยัติคุณาวุธ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง

การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 ในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1)หลักสาธารณสงเคราะห์มี 6ประการได้แก่ (1) การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม (2) การศาสนศึกษา (3) การศึกษาสงเคราะห์ (4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา (5) การสาธารณูปการและ (6) การสาธารณสงเคราะห์ 2) หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ (1) ทานการให้ การแบ่งปันสิ่งของ การเสียสละประโยชน์ส่วนตัว (2) ปิยวาจาการใช้วาจาที่ถูกต้องไพเราะเป็นเครื่องผูกใจคน(3) อุตตจริยาการทำตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่น (4) สมานัตตตาคความเสมอต้นเสมอปลาย ความเป็นกัลยาณมิตรให้บุคคลมีความมั่นใจว่าน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ 3) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีมี 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ (3) ด้านการช่วยเหลือและมีส่วนร่วมต่อสาธารณสมบัติ (4) ด้านการช่วยเหลือประชาชนทั่วไป และ (5) ด้านการให้อาการและสถานที่ของวัดเช่นสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลการสร้างฌาปนสถานมีเมรุเผาศพที่เก็บศพเป็นต้น วัดจึงเป็นที่รวมศิลปกรรมต่างๆของชาติและวัฒนธรรม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก โดยผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประชากรคณะสงฆ์ควรมีการเสริมสร้าง และพัฒนาการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบอยู่เสมอ และควรมีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบโครงการต่าง ๆ

2. องค์กรทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ใน จังหวัดขอนแก่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพของการพัฒนาการปกครองของคณะสงฆ์ในทุกภาคส่วนและร่วมมือกับประชาชนในการช่วยเหลือชุมชนและวัดในเขตปกครอง ภายในจังหวัดขอนแก่น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ให้มีความเพียงพอ ควรขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มาให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนโครงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ โดยยึดหลัก บวร “บ้าน วัด โรงเรียน หรือราชการ”

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษา “การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ในแต่ละพื้นที่

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ทศนคติหลักธรรมาภิบาล นโยบายรัฐบาล วัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาเครือข่ายกองทุน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การระดมความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประสิทธิผลของการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

บรรณานุกรม

1. วารสาร

- กฤษฎา อุดชาภูงะ. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(5), 253-265.
- จิราพัชร วงศาโรจน์. (2567). บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์*, 5(1), 233-244.
- ประสาธธรรม เหลือจันทร์. (2563). บูรณาการการบริหารจัดการสาธารณสุขการของคณะสงฆ์ด้วยการบริหารจัดการสาธารณสุขการสมัยใหม่. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 16(1), 50-63.
- ปัญญา คล้ายเดช. (2564). การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 8(2), 141-155.
- ปณณธร เขียรชัยพฤกษ์. (2563). การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 4(1), 63-75.
- พระครูกิตติญาณวิจิตร (จักรกฤษณ์ กิตติญาณโณ) และ พระมหาถาวร ขนดีวิโช. (2567). บทบาทพระเลขานุการเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ในฐานะผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 7(3), 172-184.
- พระครูกิตติวรานวัตร. (2561). บทบาทพระสงฆ์ในการสืบสานวัฒนธรรมไทย. *วารสารมหาจุฬานาคารทรรศน์*, 5(3), 468-487.
- พระครูประโชติอินทคุณ (เทพธานี). (2566). บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(3), 30-41.
- พระครูปริยัติคุณาวุธ. (2566). การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 ในงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมหาจุฬานาคารทรรศน์*, 10(6), 189-200.
- พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ และ พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร). (2567). การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 7(5), 181-192.
- พระครูปลัดสิทธิกรณ์ วรญาโณ. (2566). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4. *วารสารวิจัยและวิชาการบรรพชน*, 1(2), 1-14.

- พระครูปลัดสุวัฒนสิทธิคุณ (จิมก่าย). (2563). การศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำ: กรณีศึกษา สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย. *วารสารมหาจุฬานาค* *รทรรศน์*, 7(4), 201-219.
- พระครูพัฒนบริหารธรรม (สวัสดิ์ ปวทณโน). (2567). การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์*, 5(2), 575-790.
- พระครูพิพิธวรกิจจาทร (เผชญิ จันท์หอม). (2565). ภาพลักษณ์วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(2), 65-79.
- พระครูมัญญกิจจาทร (จรัญ กิตติปัญญา). (2565). การบริหารกิจการคณะสงฆ์. *วารสารศาสตร์แห่งพุทธ*, 1(2), 1-17.
- พระครูรัตนสุตาภรณ์. (2566). บทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนาภายใต้กระบวนทัศน์ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 1(1), 39-55.
- พระครูวินัยธรกมลเมธ กตปุณโญ (ไคว้ตระกูล). (2567). การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคง ในพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก. *วารสารส่งเสริมและพัฒนา วิชาการสมัยใหม่*, 2(3), 17-31.
- พระครูวินัยธรพิชิตศักดิ์ สุทธิจาโค (สระเกษ). (2567). การจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของ คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์*, 5(2), 529-535.
- พระครูวินัยธรมานะ หิริธมโม. (2567). การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะ สงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(4), 237-249.
- พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมมปัญญา). (2564). การจัดการทางยุทธศาสตร์ของวัดท่าขนุนตาม รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้วยกระบวนการวิเคราะห์สวอต. *วารสาร มจร กาญจน* *ปริทรรศน์*, 1(1), 43-58.
- พระครูสมุห์ชินวรวัตร ธีรภทโท. (2565). บทบาทพระสงฆ์: ท่ามกลางวิกฤตของสังคมไทย. *วารสาร* *มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(6), 150-166.
- พระครูสาครธรรมประสิทธิ์. (2566). แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของวัดใน จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(1), 215-230.
- พระครูสุธรรมธีรานุยุต. (2565). การบริหารงานเชิงพุทธกับบริบทคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน. *วารสาร* *พุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 5(2), 157-170.
- พระณพพุทธ คุณวีโร. (2566). การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทย. *วารสารพุทธนวัตกรรมการ* *และการจัดการ*, 6(6), 160-174.

- พระณัฐวุฒิ พันทะลี, วีรนุช พรหมจักร, พระเดชา นามวงษา, พระมหาวิรุธ วิโรจน์, พระครูวินัยธรทวี
อกโย. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศึกษา*, 1(4), 29-45.
- พระธรรมเจดีย์. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4(1), 1-14.
- พระบัวสอน ทองสลับ. (2564). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขต
ปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 318-330.
- พระบัวสอน ทองสลับ. (2564). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขต
ปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 317-329.
- พระบุญเสริม จีรวทฒนเมธ. (2565). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของ
พระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*,
7(2), 1317-1327.
- พระใบฎีกาปิยะ กังเทมิน. (2567). การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*,
10(2), 309-313.
- พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนดีพิโล (รอดทะยอย) และพระมหากฤษณ์นินต์เสฏฐเมธี (เดชจักรบดินทร์).
(2563). รูปแบบและกระบวนการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่
ดีของชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 6(1), 53-67.
- พระใบฎีกามงคล ปญญาทีโป. (2567). การพัฒนาสมรรถนะการบริหารวัดเชิงพุทธของเจ้าอาวาสใน
ประเทศไทย. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(4), 273-288.
- พระใบฎีกาอรุณพล เตชพล (ปานกลีน). (2564). พุทธวิธีส่งเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอ
พิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารธรรมวิษย์*, 3(1), 139-142.
- พระประเทือง จารุณโณ (พุทธเสน). (2563). บทบาทและหน้าที่พระสังฆาธิการในการส่งเสริม
ประชาธิปไตยของคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดเลย. *วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี*, 3(1),
1-13.
- พระปลัดธีรวัฒน์ ศิริภัทรธาธิวัฒน์ (ชุตีปญโญ). (2566). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหม
วิหารธรรมของพระสังฆาธิการ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนวัตกรรมการ
การบริหารและการจัดการ*, 11(3), 63-74.
- พระปลัดพีระพงศ์ จิตธมโม และ พระมหาธวัชชัย ธมมร์ส. (2566). แนวคิดการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 6(1), 182-195.

- พระพิพิธพัชรโรดม (อำนวยการ อินทวณฺโณ). (2566). การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูป
กิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์
ปริทรรศน์*, 12(4), 234-247.
- พระพุฒิพันธ์ จันทวิโส และพระสุธีวีรบัณฑิต (โฆวฺ ทสสนีโย). (2567). การส่งเสริมบทบาทการมีจิต
อาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(5),
193-205.
- พระมหาคณอง จันท์คำลอย. (2563). บทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรม
มาภิบาลของวัดในสังกัดคณะสงฆ์ภาค 10. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 164-178.
- พระมหาเจษฎ์มณเฑียร ปณฺญาโร. (2567). การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21.
วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์, 2(2), 23-35.
- พระมหาวิเศษฐ์ สุชาติโน (ศรีพรหม) และ พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. (2566). การสร้างตัวแบบภาวะ
ผู้นำที่เหมาะสมสำหรับพระสังฆาธิการในการบริหารคณะสงฆ์: ระเบียบวิธีทฤษฎีฐานราก.
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(3), 914-929.
- พระมหาวิวัฒน์ ฌานะโสโก (ศิริรัตน์). (2564). การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยใน
ทวีปยุโรป. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 336-352.
- พระมหาสมเกียรติ เขมจาริญาโณ. (2565). พัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 5 จนถึง
ปัจจุบัน. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(6), 21-31.
- พระเมธีวรภรณ์ (เชิดชัย กตปุญฺโญ). (2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอธิกรณ์ของคณะ
สงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการจัดการ*, 7(1), 1-13.
- พระยงยุทธ กตปุญฺโร. (2564). การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*,
4(1), 28-37.
- พระศรีวัชรวิสุทธิ์ (โกวิท อภิปุญฺโญ). (2567). การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆา
ธิการในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(4), 211-224.
- พระศิวฤทธิ ชัยทน. (2566). การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรคณะสงฆ์เงินนิกาย. *วารสารรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 6(1), 64-74.
- พระสถาพร เงินแก้ว และพระสวณัฐกร แสนสุข. (2566). การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย. *วารสาร
พุทธอาเซียนศึกษา*, 8(2), 56-67.
- พิมพ์ลภัส นัสบุสย์. (2566). การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอ
เมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(1), 586-596.

- พุทธจักรพรรดิเกิตติภทรานุยุต (จักรินทร์ มาชวน). (2566). พุทธจริยศาสตร์ในการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน. *วารสารปรัชญาอาศรม*, 5(2), 130-148.
- สรพงษ์ ชิวคำ. (2566). การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 8(5), 229-239.
- เสาวรณย์ ดีลั่น. (2565). บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(6), 63-75.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. พระครูวุฒิชัยธรรมสาร, ผศ.ดร.

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2. ผศ.ดร. อัครเดช นีละโยธิน

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรปรัชญา

ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา

สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน... มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, โทร. ๐๔๓ ๒๔๑๔๙๕
 ที่... อว ๗๙๑๔/ว๐๑๗๕... วันที่... ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๗
 เรื่อง... ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.อัครเดช นิละโยธิน

ด้วย พระสุรศักดิ์ จตุตถโย (กอมัตย์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔/๒๕๖๕ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมามาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ไม่ติดขัดตกหักไซ้ หมอ สานหมาย
 อธิการบดี
 ๒๕ ๓๓ ๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑๔๙๕

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๑๗๕ วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูวุฒิชธรรมสาร, ผศ.ดร.

ด้วย พระสุรศักดิ์ จตตภโย (กอมัตย์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔/๒๕๖๕ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

อ.สุพจน์
 ๒๕/๑๑/๖๗
 อ.สุพจน์
 ๒๕/๑๑/๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑๔๙๕

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๑๗๕ วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพล

ด้วย พระสุรศักดิ์ จตตภโย (กอมัตย์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔/๒๕๖๕ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

รับทราบ

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๗๙๑๔/๑๐๓๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
 โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๘๘, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน เจ้าคณะอำเภอเมืองขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสุรศักดิ์ จตุตถโย (กอมาศย์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔/๒๕๖๕ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระมหาวิรุช วิโรจโน, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์และเป็นไปตามกระบวนการของการทำสารนิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการทำสารนิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำสารนิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระสุวิวัชรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ อว ๗๙๑๔/๐๙๖๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๘๘, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน เจ้าคณะอำเภอน้ำพอง

เนื่องด้วย พระสุรศักดิ์ จตตภโย (กอมาศย์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔/๒๕๖๕ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระมหาวิรุฬ วิโรจโน, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ และเป็นไปตามกระบวนการของการทำสารนิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำสารนิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำสารนิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระสุธีวีชิรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ติดต่อประสานงาน : ๐๔๓-๒๔๑๔๙๕

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และศึกษาข้อเสนอแนะของการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกหัวข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้นและจะนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป ข้อมูลที่ท่านตอบไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

พระสุรศักดิ์ จิตตภโย (กฤมาตย์)

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. อายุ

 20 - 29 ปี 30 - 39 ปี 40 - 49 ปี

2. พรรษา

 1 - 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา 21 พรรษา ขึ้นไป

4. ระดับการศึกษานักธรรม

 ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก

5. ระดับการศึกษาสายสามัญ

 ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง
ระดับความเห็นของท่านโดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 5 เท่ากับ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในระดับ มากที่สุด
- 4 เท่ากับ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในระดับ มาก
- 3 เท่ากับ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในระดับ ปานกลาง
- 2 เท่ากับ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในระดับ น้อย
- 1 เท่ากับ การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในระดับ น้อยที่สุด

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
1. ด้านการปกครอง					
1.1 ท่านเห็นความสำคัญการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น					
1.2 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นให้ ความสำคัญเพื่อพัฒนางานการปกครองเชิงบูรณาการ					
1.3 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มี การกระจายอำนาจทางการ ปกครองให้พระสังฆาธิการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคล อื่น					
1.4 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีกระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้อง พระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง					
1.5 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทาง พระพุทธศาสนาตามกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน					

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2. ด้านการศึกษา					
2.1 คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาเรื่องทาน (การให้) เป็นลักษณะของการเอื้อเพื่อผู้ให้ แก่คนอื่นเพื่อบุรณาการ					
2.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน					
2.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้หลักอรรถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) แก่บุคคลอื่น					
2.4 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสม่ำเสมอไม่ถือตัว (สมานัตตยา)					
2.5 คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาท					
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์					
3.1 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน)					
3.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ (ปิยวาจา)					
3.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา)					
3.4 คณะสงฆ์การพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (สมานัตตยา) อยากรเป็นระบบ					
3.5 คณะสงฆ์มีการศึกษาเสริมเคราะห้ร่วมกันกับหน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.)					

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
4.1 คณะสงฆ์ทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
4.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์เผยแผ่ให้มีความวิจิไพเราะ (ปิยวาจา)					
4.3 คณะสงฆ์มีการประพุดิสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พุทธศาสนา					
4.4 คณะสงฆ์มีการพัฒนางาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ด้านการเผยแผ่					
4.5 คณะสงฆ์มีการรณรงค์ด้านการเผยแผ่ข่าวสารพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์					
5. ด้านสาธารณูปการ					
5.1 คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน)					
5.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา)					
5.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่น					
5.4 คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบมีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในเอกสารสิทธิ์ของวัด					
5.5 คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน ห้วยหน้าสถาน โบราณสถานโบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา					
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์					
6.1 คณะสงฆ์มีการให้ (ทาน) เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์					

การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
6.2 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม ทั้งภาครัฐและเอกชน					
6.3 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน					
6.4 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในวัด					
6.5 คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแล และบริหารภารกิจด้านการสาธารณะสงเคราะห์ได้					

ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น อย่างไร

1. ด้านการปกครอง

.....

.....

.....

2. ด้านการศึกษา

.....

.....

.....

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

.....

.....

.....

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

.....

.....

.....

5. ด้านสาธารณูปการ

.....

.....

.....

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

.....

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระสุรศักดิ์ จัตตโกโย (ภฤมาตย์)

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก จ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตารางแสดงผลการประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)
เรื่อง การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 -1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
1. ด้านการปกครอง						
1.1 ท่านเห็นความสำคัญการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.2 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นให้ความสำคัญเพื่อพัฒนางานการปกครองเชิงบูรณาการ	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.3 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มี การกระจายอำนาจทางการปกครองให้พระสังฆาธิการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.4 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีกระบวนการยุติธรรมที่ซอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.5 ท่านเห็นว่าคณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาตามกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2. . ด้านการศาสนศึกษา						
2.1 คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาเรื่องทาน (การให้) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่คนอื่นเพื่อบูรณาการ	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
2.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้หลักอรรถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) แก่บุคคลอื่น	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.4 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสม่ำเสมอไม่ถือตัว (สมานัตตยา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.5 คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาท	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์						
3.1 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ (ปิยวาจา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.4 คณะสงฆ์การพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ (สมานัตตยา) อย่างเป็นระบบ	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.5 คณะสงฆ์มีการศึกษาเสริมเคราะห์ร่วมกันกับหน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.)	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อความ	ระดับการประเมิน			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา						
4.1 คณะสงฆ์ทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์เผยแผ่ให้มีวิจิไพเราะ (ปิยวาจา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.3 คณะสงฆ์มีการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พุทธศาสนา	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.4 คณะสงฆ์มีการพัฒนางาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ด้านการเผยแผ่	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.5 คณะสงฆ์มีการรณรงค์ด้านการเผยแผ่ข่าวสารพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์	3	0	0	3	1	ใช้ได้
5. ด้านสาธารณูปการ						
5.1 คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน)	3	0	0	3	1	
5.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา)	3	0	0	3	1	
5.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น	3	0	0	3	1	
5.4 คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบมีความเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ในเอกสารสิทธิ์ของวัด	3	0	0	3	1	

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
5.5 คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน หัวหน้าสถานโบราณสถานโบราณวัตถุทาง พระพุทธศาสนา	3	0	0	3	1	
6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์						
6.1 คณะสงฆ์มีการให้ (ทาน) เพื่อสนับสนุน งานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์	3	0	0	3	1	
6.2 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้มีการเจรจา ด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม ทั้งภาครัฐและเอกชน	3	0	0	3	1	
6.3 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่เป็น ประโยชน์ (อรรถจริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อ พัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน	3	0	0	3	1	
6.4 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการ สาธารณสุขสงเคราะห์ให้มีความเสมอต้นเสมอ ปลาย (สมานัตตตา) ในวัด	3	0	0	3	1	
6.5 คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อ กำกับดูแล และบริหารภารกิจด้านการ สาธารณสุขสงเคราะห์ได้	3	0	0	3	1	
ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น อย่างไร						
1. ด้านการปกครอง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2. ด้านการศาสนศึกษา	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3	0	0	3	1	ใช้ได้
5. ด้านสาธารณูปการ	3	0	0	3	1	ใช้ได้
6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ผลการหาค่า สัมประสิทธิ์อัลฟา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.886	30

อายุ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 20-29ปี	81	43.3	43.3	43.3
30-39ปี	44	23.5	23.5	66.8
40-49ปี	62	33.2	33.2	100.0
Total	187	100.0	100.0	

พรรษา

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1-10พรรษา	115	61.5	61.5	61.5
11-20พรรษา	28	15.0	15.0	76.5
21-30พรรษา	44	23.5	23.5	100.0
Total	187	100.0	100.0	

ระดับการศึกษานักธรรม

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ชั้นตรี	64	34.2	34.2	34.2
ชั้นโท	46	24.6	24.6	58.8
ชั้นเอก	77	41.2	41.2	100.0
Total	187	100.0	100.0	

ระดับการศึกษาสายสามัญ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ระดับประถมศึกษา	17	9.1	9.1	9.1
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	37	19.8	19.8	28.9
ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช.	39	20.9	20.9	49.7
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	94	50.3	50.3	100.0
Total	187	100.0	100.0	

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
ข้อ 1.1	187	3.90	.92
ข้อ 1.2	187	3.80	.93
ข้อ 1.3	187	3.59	.85
ข้อ 1.4	187	3.51	.86
ข้อ 1.5	187	3.51	.94
ข้อ 2.1	187	3.71	.95
ข้อ 2.2	187	3.57	.85
ข้อ 2.3	187	3.62	.97
ข้อ 2.4	187	3.39	.97
ข้อ 2.5	187	3.49	1.00
ข้อ 3.1	187	3.53	.94
ข้อ 3.2	187	3.41	.86
ข้อ 3.3	187	3.81	.94
ข้อ 3.4	187	3.74	.82
ข้อ 3.5	187	3.56	1.00
ข้อ 4.1	187	3.65	.91
ข้อ 4.2	187	3.49	.92
ข้อ 4.3	187	3.58	.85
ข้อ 4.4	187	3.48	.88
ข้อ 4.5	187	3.41	.95
ข้อ 5.1	187	3.60	.94
ข้อ 5.2	187	3.51	.89
ข้อ 5.3	187	3.60	.96
ข้อ 5.4	187	3.59	.92
ข้อ 5.5	187	3.63	.88
ข้อ 6.1	187	3.84	.95
ข้อ 6.2	187	3.69	.84

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
ข้อ 6.3	187	3.70	.88
ข้อ 6.4	187	3.57	.89
ข้อ 6.5	187	3.40	1.00
ข้อ 7.1	187	3.66	.69
ข้อ 7.2	187	3.56	.71
ข้อ 7.3	187	3.61	.66
ข้อ 7.4	187	3.52	.66
A	187	3.59	.71
B	187	3.64	.70
C	187	4.32	.68
D	187	3.90	.92
E	187	3.80	.93
F	187	3.59	.85
G	187	3.51	.86
ABCDEFG	187	3.51	.94
Valid N (listwise)	187		

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการปกครอง	Between Groups	3.383	2	1.692	3.660	.028
	Within Groups	85.032	184	.462		
	Total	88.415	186			
ด้านศาสนศึกษา	Between Groups	4.182	2	2.091	4.271	.015
	Within Groups	90.080	184	.490		
	Total	94.263	186			
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	Between Groups	4.427	2	2.213	5.287	.006
	Within Groups	77.036	184	.419		
	Total	81.463	186			
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	Between Groups	1.843	2	.922	2.158	.118
	Within Groups	78.577	184	.427		
	Total	80.420	186			
ด้านสาธารณูปการ	Between Groups	1.244	2	.622	1.234	.294
	Within Groups	92.794	184	.504		
	Total	94.038	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์	Between Groups	2.275	2	1.137	2.382	.095
	Within Groups	87.840	184	.477		
	Total	90.115	186			
รวมทุกด้าน	Between Groups	3.819	2	1.910	4.280	.015
	Within Groups	82.097	184	.446		
	Total	85.916	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการปกครอง	Between Groups	2.395	2	1.198	2.562	.080
	Within Groups	86.020	184	.467		
	Total	88.415	186			
ด้านศาสนศึกษา	Between Groups	9.483	2	4.742	10.291	.000
	Within Groups	84.780	184	.461		
	Total	94.263	186			
ด้านการศึกษา สงเคราะห์	Between Groups	5.632	2	2.816	6.833	.001
	Within Groups	75.830	184	.412		
	Total	81.463	186			
ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	Between Groups	3.522	2	1.761	4.213	.016
	Within Groups	76.899	184	.418		
	Total	80.420	186			
ด้านสาธารณูปการ	Between Groups	3.568	2	1.784	3.628	.028
	Within Groups	90.470	184	.492		
	Total	94.038	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านสาธารณสุข สงเคราะห์	Between Groups	7.511	2	3.755	8.365	.000
	Within Groups	82.604	184	.449		
	Total	90.115	186			
รวมทุกด้าน	Between Groups	7.114	2	3.557	8.305	.000
	Within Groups	78.802	184	.428		
	Total	85.916	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการปกครอง	Between Groups	1.843	2	.921	1.958	.144
	Within Groups	86.573	184	.471		
	Total	88.415	186			
ด้านศาสนศึกษา	Between Groups	9.893	2	4.947	10.788	.000
	Within Groups	84.369	184	.459		
	Total	94.263	186			
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	Between Groups	4.046	2	2.023	4.808	.009
	Within Groups	77.417	184	.421		
	Total	81.463	186			
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	Between Groups	6.800	2	3.400	8.498	.000
	Within Groups	73.620	184	.400		
	Total	80.420	186			
ด้านสาธารณูปการ	Between Groups	7.607	2	3.803	8.097	.000
	Within Groups	86.431	184	.470		
	Total	94.038	186			
ด้านสาธารณสงเคราะห์	Between Groups	3.527	2	1.764	3.748	.025
	Within Groups	86.588	184	.471		
	Total	90.115	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
รวมทุกด้าน	Between Groups	7.154	2	3.577	8.357	.000
	Within Groups	78.762	184	.428		
	Total	85.916	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการปกครอง	Between Groups	1.843	2	.921	1.958	.144
	Within Groups	86.573	184	.471		
	Total	88.415	186			
ด้านศาสนศึกษา	Between Groups	9.893	2	4.947	10.788	.000
	Within Groups	84.369	184	.459		
	Total	94.263	186			
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	Between Groups	4.046	2	2.023	4.808	.009
	Within Groups	77.417	184	.421		
	Total	81.463	186			
ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	Between Groups	6.800	2	3.400	8.498	.000
	Within Groups	73.620	184	.400		
	Total	80.420	186			
ด้านสาธารณูปการ	Between Groups	7.607	2	3.803	8.097	.000
	Within Groups	86.431	184	.470		
	Total	94.038	186			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์	Between Groups	3.527	2	1.764	3.748	.025
	Within Groups	86.588	184	.471		
	Total	90.115	186			
รวมทุกด้าน	Between Groups	7.154	2	3.577	8.357	.000
	Within Groups	78.762	184	.428		
	Total	85.916	186			

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	:	พระสุรศักดิ์ จัตตภโย (กอมาทย์)
วัน/เดือน/ปีเกิด	:	14 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2517
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	297 หมู่ที่ 9 วัดป่าหนองค้ำ ตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
ประวัติการศึกษา	:	
พ.ศ. 2529		จบชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองค้ำ-กลางสูง ตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2532		จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขามแก่นนคร ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2535		จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษานอกโรงเรียน (กศน) ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ.2538		จบปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย-ขอนแก่น นิเทศศาสตร์ ประชาสัมพันธ์
ประวัติการทำงาน	:	
ปัจจุบัน		นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาภูมิภวราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน